

Брэсцкі тэатр
лялек: абрысы —
канкрэтныя
С. 2 — 3

Метадцэнтры:
чаго хапае,
каго — бракуе
С. 7

На маю думку:
тры меркаванні
ад экспертаў
С. 5

Школы
мастацтваў:
як выкладаць
С. 12 — 13

Наш мастак
у Цэнтры
Пампіду
С. 14

БЕРАГ ЧЫРВОНАГА БЕРАГА

Фота Яўгена РАГІНА

Ці заўважылі вы свято ў акне на першым паверсе колішняй сядзібы Гатоўскага ў Чырвоным Берэзе, што на Жлобіншчыне? Мы ўпэўнены, пасля таго, як скончацца рэстаўрацыйныя работы (як зазначылі журналістам "К", якія прыбылі туды акурат пасля аперацыйнага штаба на аб'екце, — гэта справа некалькіх месяцаў) і палац пачне зноў выконваць свае высакародныя функцыі (вядома, знітаваныя з культурай), такімі вокнамі з агеньчыкамі ён будзе заклікаць да сябе здалёк.

Падрабязна пра чарговы аўтатур "К" чытайце ў наступных нумарах.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Знятачку і без "візы": журналіст "К" + мясцовы "інсайдар" ва ўстановах культуры

У Вілейку я прыехаў у дзень нешараговы. 20 лістапада тут быў абвешчаны днём цявразасці (спіртное ў крамах не прадавалася), а на планеце адзначалі Дзень адмовы ад курэння. Сімвалічна, калі ведаць пра тое, што і Сусветны дзень дзіцяці прыпаў на гэтую ж дату. Але не за тым я прыбыў у горад, а для таго, каб дазнацца пра стан спраў у яго ўстановах культуры. Маім "сталкерам" павінен быў стаць мясцовы жыхар, з якім мы планавалі абысці шэраг устаноў, не папярэдзіўшы загадзя пра наш візіт. Але інсайдар раптам захварэў. Давялося наняць у гіды-каментатары... сваё другое "я", аб чым не пашкадваў.

Алег КЛІМАЎ / Мінск — Вілейка — Мінск / Фота аўтара

Малююць хлопчыкі Вілейку

Рамонт — гэта таксама ў нейкай ступені лячэнне. Вілейскі цэнтр эстэтычнага выхавання адзначыць у 2015-м сваё 25-годдзе. Да згаданай даты ўстанову адрамантавалі, у чым я змог пераканацца пад час імправізаванай экскурсіі, якую правяла для мяне мастацкі кіраўнік Цэнтра Тацяна Сушко. Чыстыя, светлыя калідоры, поўныя паветра пакоі, дзе проста прыемна знаходзіцца, не кажучы пра тое, што ў такіх умовах зусім пашанцаваў знайсці нешта новае...

— У асноўным займаем з дзецьмі, пачынаючы ад шасці гадоў, але свой вольны час у нас бавяць і людзі пенсійнага ўзросту, — тлумачыць спадарыня Сушко. — У Цэнтры пра-

цуюць пятнаццаць гурткоў (шэсць дзён у тыдзень), якія дзейнічаюць на бясплатнай аснове. У тэатральных студыях "Сяміцвецкі", "Балаганчык" і студыі гульнявых ды абрадавых прадстаўленняў "Вілейскія забаўляльнікі" займаюцца з вучнямі 4 — 10 класаў асновам (як правільна рухацца, выразна прамаўляць, кантактаваць з людзьмі) і арганізацыі канкрэтных мерапрыемстваў. І абрады, дарчы, тут спасцігаюць па-сур'ёзнаму, на гістарычным матэрыяле, перасцерагаючы, што гэтыя глыбіні спадчыны праз недастатковыя веды або спекулятыўныя меркаванні можна ператварыць для шырокіх мас у папсовыя відовішчы, якія не маюць нічога агульнага з каранёвымі традыцыямі.

Зусім не пра надвор'е: культура ад "+15" да "+30"

У Вілейцы — гаворка пра інтэрактыў і патрэбу ў "непустых" відовішчах

Затое апошнім не пашкодзіць такі від дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, як арыгамі, якому навучаюць у народнай студыі "Чароўны квадрат". Яе заснавальнік Іна Занкевіч пераканана, што гэтае хобі, народжанае не ў Беларусі, сёння не выцягвае спрадвечныя рамёствы і не замянае развіццю народных мастацтваў: сучаснае ды традыцыйнае дапаўняюць і ўзбагачаюць адно аднаго. Памятаеце песню Жанны Бічэўскай "Малююць хлопчыкі вайну"? У студыі роспісу і выяўленчых мастацтваў "Маляваначка" дзеткі на сваіх карцінах выяўляюць не вайну, а — сонца, лес, домікі, мам і тат... І вельмі шмат вілейскія дзеці малююць любімы горад...

Арганізацыя з такой назвай — Цэнтр эстэтычнага выхавання —

дрэннаму дакладна не навучыць: дзеткі атрымліваюць у ёй, можа, першыя ў жыцці "навукова-абгрунтаваныя" маральныя ўстаноўкі, у іх (як, урэшце, і ў сталага пакалення навучэнцаў) спрабуюць развіць творчыя задаткі. Выхаванцы Цэнтра, дарчы, не забываюць пра яго, і праз гады прыходзяць сюды, каб яшчэ раз выказаць словы ўдзячнасці...

Каментарый аўтара:

— Забягаючы наперад, напішу, што, мяркуючы па самім горадзе, па яго людзях, з якімі меў зносіны і якіх назіраў, эстэтычнаму выхаванню "падлягае" Вілейка цалкам. У гэтым сэнсе ўражанне на мяне зрабіла пара грузчыкаў, якія вызвалілі мінівэн ля адной з крам

ад якіхсьці скрынь. Пасля таго, як цяжкая з выгляду скрыня была выпадкова скінута на нагу мужчыну ў фірмовай спяцоўцы яго партнёрам, "ахвяра" адрэагавала на няёмкасць цытатай з анекдота: "Пятровіч, ты не маеш рацыі..." Магчыма, каб не жанчына з дзіцем, якая стаяла побач, дыялог атрымаўся б іншым, але што было...

Заканчэнне артыкула чытайце на старонках 10 — 11.

Акцэнт тыдня

Выбар паміж добрым і... добрым

26 лістапада на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь разглядалася пытанне аб наданні статусу Культурнай сталіцы чарговым гораду. За яго гэтым разам спаборнічалі два гарады — Брэст і Маладзечна. Адрознасць "вагавай катэгорыі" адразу кідалася ў вочы, але... Ці ў гэтым справа?

Ілья СВІРЫН

— Уся бяда Маладзечна ў тым, што пачынаючы з 1960 года наш горад не з'яўляецца цэнтрам вобласці, — уздыхнуў начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Маладзечанскага райвыканкама Аляксандр Рамановіч, які "абараняў" заяўку на пасяджэнні калегіі.

Зрэшты, як патлумачыла першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга, адміністрацыйны статус у дадзеным выпадку не мае значэння, — балазе ўжо былі прэцэдэнты, калі культурнымі сталіцамі становіліся не абласныя, а раённыя цэнтры. Увагу варта акцэнтаваць, хутчэй, на іншае: ганаровы тытул прадугледжвае наяўнасць цікавых і арыгінальных творчых планаў на наступны год. На жаль, пакуль імі не змог пахваліцца ніводзін з гарадоў-прэцэдэнтаў.

Прэзентацыйныя фільмы, прадэманстраваныя імі, з рознай ступенню прафесійнага майстэрства сведчылі за тое, што ў гэтых гарадах з культурай "усё добра". Па вялікім рахунку, ніхто з абазначаных у справах галіны спецыялістаў (а іншыя, зрэшты, у зале калегіі і не прысутнічалі) у тым не сумняваўся. Абодва прэцэдэнты маюць і прыстойныя пляцоўкі, і буйныя фестывалі, і тэатры, і музеі з добрай экспазіцыяй... Карацей, усе нармальныя атрыбуты культурнага жыцця ці не кожнага беларускага горада. Прычым Маладзечна тут не ступае абласным цэнтрам. Таму і выбіраць гэтым разам было складана.

У выніку, большасць членаў калегіі ўсё ж аддалі перавагу Брэсту, але абумоўлена гэта, хутчэй, прычынамі аб'ектыўнымі. Магістральнай грамадска-культурнай акцыяй наступнага года стане

святкаванне 70-х угодкаў Перамогі. Адзін з найвядомых помнікаў, прысвечаных падзеям той вайны — Брэсцкая крэпасць, — натуральна, апынецца ў эпіцэнтры ўрачыстых мерапрыемстваў. Да таго ж Брэстчына засталася адзінай з абласцей, якая ніводнага разу не становілася "сталічнай".

Як падкрэсліў член калегіі, генеральны дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Уладзімір Грыдзюшка, вызначацца з Культурнай сталіцай неабходна не напрыканцы года, а на пачатку. Такая заўвага была прызнана справядлівай, і выбар сталіцы-2016 вырашана зрабіць літаральна праз пару месяцаў. Звярнуўшыся да прысутных прадстаўнікоў рэгіёнаў, Ірына Дрыга папрасіла іх надаць асаблівую ўвагу тым крытэрыям, якім павінны адпавядаць прэцэдэнты, і ў даважак да сваіх звычайных культурных будняў вынайсці нешта нязвыкла-святочнае.

...Урэшце, на тым пасяджэнні зноў усплыла набалелая праблема геаграфічнага брэндыву ва ўмовах досыць высокіх сацыякультурных стандартаў нашай краіны. Пытанне, якім чынам трэба пазіцыянаваць свой горад, каб яго не зблыталі ні з якім іншым, па-ранейшаму застаецца актуальным. Здавалася б, сама акцыя "Культурная сталіца Беларусі" павінна спараджаць на яго адказы. Але не ў меншай ступені тут важны і нефармальныя ініцыятывы саміх жыхароў, дзякуючы якім выкладзеныя пліткай чыстыя вуліцы становяцца "абжытымі" ды роднымі.

Падобна на тое, што адчуваюць гэта і самі муніцыпальныя ўлады. У прыватнасці, намеснік старшыні Брэсцкага аблвыканкама Геннадзь Барысюк у сваім выступленні звярнуў увагу на дзве, здавалася б, нязначныя падзеі: з'яўленне старонкі ў сацыяльнай сетцы, прысвечанай культурнаму жыццю Брэста, і меркаванае адкрыццё першай у горадзе антыкаварні. Калі такіх "фішак" назбіраецца процьма, з іх сама сабой утворацца цікавая мазаіка з непаўторным, бы адбітак пальца, узорам. Тады ўжо не давядзецца прыводзіць у якасці аргумента для набыцця статусу Культурнай сталіцы сугучнасць паміж назвай свайго горада і годам моладзі.

K

Рэпарцёрскі марафон

У Брэсце будуць новы тэатр. Уласна кажучы, тое, што адбываецца на вуліцы Леніна, 56, называецца рэканструкцыяй. Але, па сутнасці, гэта будзе абсалютна новы гмах. Азнаёміцца з будаўніцтвам і пагутарыць з дырэктарам — мастацкім кіраўніком Брэсцкага тэатра лялек Міхаілам Шавелем было мэтай маёй камандзіроўкі ў горад над Бугам. Не так даўно, дарэчы, старшыня Брэсцкага аблвыканкама Канстанцін Сумар адзначыў, што аб'ект неабходна скончыць у 2015 годзе.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ / Мінск — Брэст — Мінск

Першы тэатр, узведзены ў XXI-м

Брэст: рэпартаж з будаўнічай пляцоўкі

Спачатку — драма, потым — лялькі

Ідэя рэканструкцыі будынка Брэсцкага тэатра лялек выпявала даўно. Яшчэ ў 1993 годзе Брэсцкі аблвыканкам прыняў на гэты конт адпаведную пастанову. З'явіўся эскізы праекта. Спадару Шавелю, які ў той час ужо ўзначальваў тэатр, ён падаўся вельмі цікавым у якасці канцэпт-альнай асновы. Але да рэалізацыі тады не дайшло. Улады горада і рэгіёна вырашылі, што ёсць справа больш пільная — рэканструкцыя будынка Абласнога драматычнага тэатра, якая скончылася ў 2004 годзе. Але ні ў тым, ні ў наступным годзе да тэатра лялек рукі так і не дайшлі. Станоўчы зрух адбыўся ў 2006-м, калі па даручэнні Прэзідэнта была распрацавана і зацверджана Саветам Міністраў Рэспубліканская праграма рэканструкцыі і перааснашчэння тэатраў. У праграме знайшлося месца ўсім тэатрам Беларусі: кожны з іх меў магчымасць агучыць і замовіць тое, у чым меў найбольшую патрэбу. Так, брэсцкая драма замовіла ў дзяржавы вытворчы майстэрні, а тэатр лялек — грунтоўную рэканструкцыю. І зноў на мясцовым узроўні вырашылі найперш задаволіць патрэбы тэатра драматычнага, а ўжо потым — ляльчнага.

Ды ўсё ж працэс, так бы мовіць, пайшоў, з мёртвай кропкі справа зрушылася. Прыгадалі праект 1993 года, запланавалі, што адноўлены тэатр адкрые дзверы для глядачоў у 2010 — 2011-м. А як узяліся будаваць, дык высветлілася, што няма ў Беларусі ўзору ўласнай праектна-каштарыснай дакументацыі. Справа ў тым, што ў суверэнным стане наша краіна тэатраў яшчэ не будавала, а савецкія стандарты сканалі разам з СССР. Брэсцкаму архітэктару Валерыю Кескевічу давалося працаваць, адштурхоўваючыся ад расійскіх БНІП (будаўнічых норм і правілаў).

Застацца ў цэнтры...

Трэба згадаць, што тэатр месціўся ў колішнім жылым будынку, які, наколькі гэта было магчыма, пры-

лаверагодна, што ўскраіна будзе такой жа прыцягальнай для сталых ды новых глядачоў. Гэта інтарэс самога тэатра.

Па-другое, і гораду нязручна губляць культурны аб'ект у цэнтры. У час фестывалю "Белая вежа" вуліца паміж драматычным і ляльчным тэатрамі (яны стаяць адзін насупраць другога) ператвараецца ў адзіную тэатральную прастору. Гэта ўжо традыцыя. А традыцыю, вядома, цяжка стварыць, ды лёгка згубіць.

Зрэшты, меркаванне кіраўніка тэатра было прызнана слушным. Заставалася вырашыць у Мінску пытанне з дамамі, што знаходзіліся пад аховай дзяржавы як помнікі. Не з першага захаду, але атрымалася і гэта. Праўда, спецыялісты, дасведчаныя ў справе аховы помнікаў, лічаць дадзены прэцэдэнт выключэннем, якое ні ў якім разе не павінна стаць правілам.

■ Гораду нязручна губляць культурны аб'ект у цэнтры. У час фестывалю "Белая вежа" вуліца паміж драматычным і ляльчным тэатрамі (яны стаяць адзін насупраць другога) ператвараецца ў адзіную тэатральную прастору. Гэта ўжо традыцыя. А традыцыю цяжка стварыць, ды лёгка згубіць.

Працэс пайшоў...

І вось праект рэалізуецца. Мяне, які мае з чым параўноўваць, бо бачыў рэканструкцыю сталічных Опера-нага, Купалаўскага і ТЮГа, маштабы будаўніцтва ўразлілі. Асабліва, калі прараб правёў па будоўлі ды паказаў яе знутры (фотарэпартаж Эдуарда Кабяка глядзіце ў "К" № 46). Дзярмяна відавочна, што Брэст займае новы архітэктурны брэнд, які зможа нават пасунуць убок існуючы — манументальны Чыгуначны вакзал, што доўгі час быў параднай брамай Савецкага Саюза.

Дырэктар — мастацкі кіраўнік тэатра Міхаіл Шавель досыць падрабязна расправяў, якім будзе тэатр.

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Будзем на сувязі!

КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ
МАСВА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ.
Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ;
рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПІН;
аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛКОВІЧ, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМЯЎ, Аліна САУЧАНКА; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД; карэктар — Інга ЗЕЛЬБІС.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.
"Культура", 2014. Наклад 5928. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 28.11.2014 у 16.10. Замова 4752.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Сяргей ПАНІЗНИК,
паэт:

— Амаль паўтары сотні твораў фальклорнай спадчыны было запісана мною ў 1968 — 70-я гады ў Бабышках, Латышках, Даўгінаве, Лявонпалі, Львовіках у Міёрскім раёне. Песні валачобныя, купальскія, жніўныя, восеньскія, хрэсьбінныя, вясельныя, песні лірычныя, а таксама галашэнні і творы дзіцячага фальклору пачуты былі ад Адамовіч Яўгеніі, Кліманскай Зінаіды, Панізінік Адэлі, Панізінік Альжбеты, Шук Ліды, Грэцкай Вольгі, Кезік Марылі, Пальчэх Маруцы і Пальчэха Пятра, Кісляка Андрыяна і Кісляк Ядзвінкі, Сялюн Ядзі, Мядзюха Любы, Талочка Ірыны,

Радзіму-песню маем!

Шаркеля Стася, Лакотка Агаты, Партаса Фёдара і Партас Ганны. Да мамы Ганны я ездзіў з магнітафонам у Юрмалу...

Дзякуючы Таццяне Бярковіч, Сержуку Доўгушаву і яго шчырым сябрам у 2013 годзе быў выдадзены дыск "Пад ясну зарыцу" (Песенна-абрадавая традыцыя Міёршчыны па матэрыялах аўдыякалекцыі Сяргея Панізініка). І вось падрыхтаваны тэксты каранёвага меласу майго роднага Прыдзвіння для чарговага акадэмічнага зборніка фальклорных твораў. У дадзеным выпадку натхняльніцай маёй

працы стала загадчык аддзела фальклорыстыкі і культуры славянскіх народаў Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, дацэнт, доктар філалагічных навук Таццяна Валодзіна.

Будзем спадзявацца, што гукнецца з дыска запісаная мною ў 1969 г. гудзьба вяселля ў Лявонпалі, дзе песня суседнічала з такім творам, як "гутарка", а ліпеньскае неба над берагам Дзвіны ўзнімала музыка інструментальнай капэлы з вёскі Ліпава.

З мелодыямі Айчыны не скоцімся ў лагчыны...

Калектыў Вялікага тэатра Беларусі выказвае шчырае спачуванне родным і блізкім з прычыны смерці былой салісткі оперы, заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь НІКЕЕВАЙ Ноны Сяргееўны.

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркоўвайце на

[facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby),
[vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby),
twitter.com/kimpressby,
[instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Найперш ён згадаў, што апошнім разам тэатр у Беларусі быў пабудаваны ў 1983 годзе, — гэта Гродзенскі абласны драматычны. Большасць жа беларускіх тэатраў месціцца ў прыстасаваных памяшканнях: у колішніх дамах культуры, кінатэатрах, адміністрацыйных будынках. Так што маштабная тэатральная будоўля ў Брэсце — падзея для краіны знакавая.

“У старым тэатры не было так званай накапляльнай плошчы, інакш кажучы — прасторнага і зручнага фэае, — кажа Міхаіл Шавель. — Цяпер яно з’явіцца — з зімовым садам ды буфетам. У фэае размесцім відэаманіторы, на якія будзем трансляваць дзею, што адбываецца на сцэне. Вобразным стрыжнем будынка, эстэтычнай дамінантай фасада мусяць стаць шкляная піраміда, падсвечаная знутры. Магчыма, у ёй, як у вітрыне, змесціцца лялька, якія будуць нейкім чынам канструктыўна суднасоцца з гадзіннікам — ён таксама запраектаваны. Можна, лялькі будуць рухацца ў адзіным рытме з хадой яго стрэлка.”

Хацелася б увекавечыць у прасторы тэатра першых брэсцкіх скамарохаў, чые імёны мы ведаем з гістарычных хронік. Гэта Ціт, Герасім і Герман — канкрэтныя людзі, гістарычныя асобы. Мяркую, іхнія скульптуры ўпрыгожаць парадную лесвіцу. Будзе ў накапляльнай плошчы (пад дахам на вуліцы) і “рэчка” — чынік імітацыі прыроднага ландшафту. Фасад жа будынка можа быць скарыстаны як медыясетка”.

Марыць Міхаіл Аляксандравіч і пра музей, якому ў тэатры таксама знойдзецца месца. Вось для яго ўжо ёсць першы экспанат: адноўленая, дзюкачая батлейка. Зроблена яна адмыслоўцамі паводле класічных узораў. Зараз з яе дапамогай артысты тэатра будуць ладзіць кароткія, хвілін на дзесяць, імпрэзы, але пры нагодзе (скажам, на Каляды) змогуць і паўнаватарна спектакль паказаць!..

Усё для глядача і артыста

Гэта тое, што датычыцца вобразнага боку новага гмаху. Але камфорт патрэбен не толькі глядачам. Артыстам — таксама. Больш утульнымі ды зручнымі стануць памяшканні, у якіх артысты рыхтуюцца да выхаду на сцэну. У дадатак да асноўнай сцэны з’явіцца малая — для эксперыментальных пастановак. Будзе і рэпетыцыйная зала, а таксама — зала пластыкі/харэаграфіі. Палепшацца побытавыя ўмовы.

“Сэрца тэатра” — сцэна. Яна будзе падымацца на два метры і на столькі ж — апускацца. Нават авансэну можна будзе апусціць на ўзровень падлогі глядзельнай залы.

Варыянты новай сцэны

Тэатр займае ўласную студыю гуказапісу. Прычым, на думку спадара Шавеля, студыя зможа абслугоўваць не толькі творча-вытворчы працэс у тэатры, але і працаваць па замовах — грошы зарабляць.

Тое ж тычыцца і майстэрняў — вытворчых і жывапісна-дэкарацыйнай. Спідар Шавель кажа, што ягоны тэатр не можа дазволіць сабе раскошу абвешчаць тэндары на дэкарацыі і касцюмы, як гэта робіць, скажам, сталічная Опера, дзе адзін спектакль каштуе амаль столькі ж, колькі складае гадавы бюджэт брэсцкіх лялечнікаў. Адсюль і памкненне ўсё, што толькі можна, рабіць на ўласнай базе, сваімі рукамі. У тэатры лялек самі шыюць касцюмы, робяць лялек з дрэва, пластыку, пенапласту, металу. А ў новых, пераабсталяваных ды пашыраных, вытворчых майстэрнях усё гэта можна будзе рабіць яшчэ больш якасна. Ізноў жа, майстэрні могуць і грошы зарабляць, напрыклад, пашывам касцюмаў на замову для мастацкай самадзейнасці альбо вырабам лялек для прыватных асоб.

Новы тэатр бачыцца Міхаілу Аляксандравічу не толькі відовішчнай установай, але і — шырэй —

Дзіцячым культурным цэнтрам. Пры тэатры мае з’явіцца студыя, дзе з тымі, хто зацікавіцца прафесійнай лялечніка і лялькамі як відовішчам, будуць займацца пад кіраўніцтвам прафесійных артыстаў.

Што будзе... А што ёсць?

Гэта тое, што будзе. А як жыве тэатр зараз, на выселках? Ад гасцініцы “Беларусь”, дзе я спыняўся ў час камандзіроўкі, да новага месцазнаходжання брэсцкіх лялечнікаў — недзе з паўгадзіны на аўтобусе. Тэатр займае крыло ў гандлёвым цэнтры “Усход”. Раней тут быў кінатэатр. Рэспект, скажам шчыра, зусім не той. Але глядачы ёсць. Сам бачыў, як некалькі вялікіх груп дзяцей (дзіцячы сад ці малодшыя класы) пад наглядом дарослых заходзілі ў тэатр.

Пытаюся ў спадара Шавеля, як з’ехаўшы з цэнтры, тэатр прываблівае глядачоў і выконвае фінансавы план.

“Калі казаць пра колькасць глядачоў, — адказвае Міхаіл Аляксандравіч, — дык мы яе захавалі і нават павялічылі: за кошт таго, што шмат ездзім. У нас такая сітуацыя, што трэба альбо арганізоўваць транспарт, каб прывезці глядачоў у тэатр, альбо самім выбірацца на гастролі. У Вільнюсе тэатр, падобны да нашага, мае ўласны транспарт. Прывезлі дзяцей на двух “ікарусках” — і маюць запоўненую залу. Мы маглі б наймаць транспарт, але грошай на гэта няма.

У нас ёсць план, колькі павінна быць глядачоў, колькі спектакляў. А ўжо як мы гэта зробім — на стацыянары, на выездзе, на гастролях — справа іншая. Звычайна тэатрам, якія знаходзяцца на рэканструкцыі, даецца палёгка. Нам яе не прадастаўлялі. Для іншых тэатраў як быў нарматыў 240 спектакляў, так і застаўся. А мы ўжо сёння маем каля 300... Акрамя таго, менавіта ў час рэканструкцыі мы прадастаўлялі Беларусь на найбуйнейшых міжнародных фестывалях...”

На развітанне спідар Шавель пытаецца, ці падабаецца мне архітэктурны праект новага тэатра. Мяркую, што падабаецца. Прынамсі, ён не горшы за шыкоўныя тэатры лялек у Кіеве, Казані, Омску, фотаздымкі якіх бачыў у дырэктарскім кабінете. Прытым што многія відовішчныя ўстановы, разлічаныя на дзіцячую аўдыторыю, імітуюць сярэднявечныя замкі, у якіх ўтульна героям Шарля Перо і Хрысціяна Андэрсена, наш — “хайтэкаўская” пабудова, падобная да НЛА. Неапазнаныя лётаючыя аб’екты, як мяркуюць многія, — таксама сфера фантазій... Але гэта казкі ўжо нашага часу.

Фотасюжэт нумара

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Канцэрт лаўрэатаў

27 лістапада ў Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбыўся справаздачны канцэрт лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Выступалі юныя артысты ў суправаджэнні Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра і аркестра Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Кацярына Пуст (скрыпка) і Міхаіл Радунскі (віяланчэль).

Юлія Шчасновіч (флейта) і Марта Данусевіч (акардыёнчыя спева).

Настасія Уварова (арфа) і Аляксандра Дзвенісева (цымбаль).

Настасія Храпціцкая і Віктар Мендзелеў (акардыёнчыя спева).

Працяг тэмы чытайце на старонцы 9.

ф о т а ф а к т

Пад час Савета

У Інстытуце культуры Беларусі адбылося чарговае пасяджэнне Рэспубліканскага савета дырэктараў метадычных цэнтраў народнай творчасці, прысвечанае аптымізацыі сеткі саміх метадычных цэнтраў, а таксама асобных устаноў культуры і адукацыі ў сферы. Падрабязна пра пасяджэнне чытайце ў наступных нумарах “К”. А на старонцы 7 можна азнаёміцца з праблемнымі аспектамі функцыянавання такіх цэнтраў ды пытаннямі захавання элементаў традыцыйнай культуры.

Фота Алега КЛИМОВА

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце “Культура”

звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас **kultura@tut.by!**

Дзяжурны па нумары

Месяц: плюсы і мінусы

Месяц фатаграфіі ў Мінску, які вянчае выстаўка фіналістаў і пераможцаў прэміі "Prafota", скончыўся. Марафон з 12 выставак, 7 лекцый і прэзентацый, мультымедыя-паказаў даў магчымаць спрычыніцца да спасціжэння сучаснай фатаграфіі: ад класічнай, вытрыманай брэснаўскім "вырашальным момантам" (выстаўка Арно Фішэра ў Цэнтры сучасных мастацтваў), да фатаграфіі як сродку даследавання і асэнсавання рэчаіснасці.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Арганізатары паспрабавалі ахапіць розныя пакаленні і прыхільнікаў фота, тым не менш, галоўным яго вынікам, лічу, стала прэзентацыя маладой беларускай фатаграфіі. Гэта пацвярджае нават статыстыка: палова экспазіцыі прадстаўляла новае пакаленне аўтараў. І гэты "выхад з ценю" аказаўся цалкам пераканаўчым: на сёння ўжо можна казаць пра новых аўтараў, за творчасцю якіх хочацца сачыць.

Былі і іншыя вартасці фестывалю. Але ж форум пакінуў пэўныя пытанні. У першую чаргу — у канцэптуальным плане. На жаль, сёлета ён не меў тэматычнага фокусу. Практыка падобных замежных фотафорумаў пацвярджае, што тэма — гэта "стрыжань", на які "нанізваюцца" падзеі, дазваляючы ўтрымліваць увагу гледачоў цягам некалькіх тыдняў ды працаваць са свядомасцю публікі на іншым узроўні. Да прыкладу, той же кіеўскі Фестываль візуальнай культуры "Візі", "прэм'ера" якога адбылася летась, абраў тэмай "Архівацыю візуальнага" — фокус, які дазваляў прасачыць, як раскрываюць, інтэрпрэтуюць канцэпты Пам'яці, Часу і сьпінныя еўрапейскія фатаграфы, і маладыя аўтары з Украіны. Дый тыя ж вядомыя біенале, трыенале штараз змяняюць свой дэвіз, працуючы з аспектамі асэнсавання рэчаіснасці. Разумею, што мінскі фотафестываль — не буйны біенале, ды ўсё ж...

У дадзеным выпадку назіралася адчуванне стракатасці і адсюль — стомленасці: сёння глядзім адно, заўтра — другое, паслязаўтра — трэцяе. Фестываль не ўспрымаўся як адно цэлае, а як шэраг разнастайных падзей, і, нягледзячы на часам карысныя паралелі, трымаць градус цікавасці да яго было цяжка. Дый тэматычны кантэкст пры адпаведнай падачы дазваляў бы многім аўтарам "гучаць" больш выразна і запамінальна, а не "тануць" у віхуры падзей.

Па-другое, даступнасць тых самых падзей. Вядома, уваход на значную частку мерапрыемстваў фотафестывалю — напрыклад, тыя ж лекцыі, слайд-паказы, пэўныя выстаўкі — быў вольны. Аднак зацікаўленаму гледачу, які хацеў наведаць большасць выставак, калі не ўсе, давялося патраціцца. Я не за бясплатны ўваход, але выйсцем з сітуацыі бачыцца ўвядзенне абанементаў. Ён дазваляў бы атрымаць яго ўладальніку істотную зніжку на білеты ды прастымуляваў бы да наведвання ўсіх падзей форуму, а не да асобных, калі ўжо спрацоўвае прынцып: калі набыў, чаму б і не схадзіць? Пакуль жа ад многіх зацікаўленых даводзілася чуць: "Схадзіў бы, але нешта шмат "наб'ягае".

І па-трэцяе — кульмінацыя фестывалю, якая прадэманстравала б яго звышзадачу. Нельга не ўхваліць аб'яднанне розных інстытуцый у рамках Месяца фатаграфіі з мэтай "умацавання статусу беларускай фатаграфіі як віду мастацтва". Тое — вялікі крок, што нельга не заўважыць. Таксама і з'яўленне новай прэміі дакументальных ды арт-праектаў "Prafota", дзе пераможцы адзначаюцца, у тым ліку, фінансавымі заахвочваннямі, — ініцыятыва, вартая падтрымкі. Тым не менш, не магу пазбавіцца адчування, што пэўнай цэнтравай падзеі фестывалю ўсё ж бракавала. Прытым што форум ужо зрабіў немагчымае, аб'яднаўшы самых розных гульцоў культурнага поля, выявіўшы маладое пакаленне, зрабіўшы акцэнт на гісторыі беларускай фатаграфіі, давёшы да нас Марціна Пара. Выстаўкі, якая прадэманстравала б светапогляд мінскага Месяца фатаграфіі, мне асабіста так і не хапіла. Магчыма, ёю ў пэўнай ступені можна назваць выніковую экспазіцыю прэміі "Prafota"? Аднак яна — усё ж плён конкурсу. Дзе гарантыя таго, што налета ўсё складзецца гэтак жа ўдала?..

Зараз у грамадстве шырока абмяркоўваецца лёс "першага спальнага раёна" сталіцы — Асмолаўкі. Два кварталы, вядомыя тым, што былі ўзведзены яшчэ ў пасляваенны час па праекце беларускага архітэктара Міхаіла Асмолаўскага (адсюль — і назва), якія будавалі, у тым ліку, нямецкія палонныя, якія былі створаны з мэтай захавання асаблівага мікраклімату, асяродка, і таму лічыліся элітным раёнам, дзе сяліліся афіцэры, артысты, работнікі міністэрстваў, прафесура... Гэты атмасферны куточак Мінска плануецца знычыць. Кажучы іншымі словамі — папросту знішчыць.

Так, жыллёвы фонд моцна састарэў, так, некалькі дамоў прыйшлі ў аварыйны стан, — не лепшае становішча пабудовы, якім сёлета ідзе сёмы дзясятка, пацвярджаюць і ўласна жыхары Асмолаўкі. Гэта дае падставу ўсур'ёз заняцца кварталамі, што, як ні дзіўна, не ўваходзяць у межы гістарычнага Мінска, і заняць іх плошчы пад элітнае жыллё. Акурат апошнія захады і прадугледжвае новы горадабудаўнічы праект дэталёнага планавання ў межах вуліц Старавіленская — Кісялёва — Куйбышава — Камуністычная, які акурат сёння праходзіць пачатковую стадыю ўзгаднення. Згодна з яго (праекта) прапановай, старыя дамы 1940 — 50-х замяняць новыя пяці-, шасціпавярховыя, а Асмолаўка ператворыцца ў яшчэ адзін сучасны элітны жыллёвы комплекс.

— Увогуле, Асмолаўка была пабудавана насуперак існуючым на той час горадабудаўнічым нормам, — падтрымлівае свой праект галоўны архітэктар новага плана дэталёнага планавання тэрыторыі Аляксандр Бондарчык. — У цэнтральнай частцы нельга рабіць такую нізкапавярховую забудову. Яна рэкамендавана для забудовы малых гарадоў і пасёлкаў. Гаворка вядзецца, па сутнасці справы, пра ўзнаўленне гістарычнай справядлівасці: неабходна запоўніць гэтую тэрыторыю забудовай, адпаведнай законам тагачаснага і сучаснага горадабудаўніцтва, — такімі былі словы спецыяліста на "крутым стале", прысвечанаму

ф о т а -
ф а к т

Інтрыга?

Заўтра на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы лаўрэаты III Нацыянальнай тэатральнай прэміі атрымаюць свае ўзнагароды. Прызы сёлета выкананы вядомым дызайнерам Уладзімірам Цэслерам і скульптарам Іванам Арцімовічам. А наўнаасць вэлюму выклікана тым, што знешні выгляд прыза мусіць стаць сорпрызам для прызёраў. Пагаджаемся, але з аговоркай: статуютку ва ўсёй прыгажосці ўжо некалькі тыдняў дэманструюць у тэлерэкламе Прэміі...

Фота Наталлі ОВАД

Часам чытаеш загалюкі артыкулаў і ловіш сябе на думцы, што дзесьці гэта ўжо бачыў. Вось нядаўна, вось толькі: знаёмая да болю сітуацыя, якая скончылася... добра, калі не сказаць — нічым. Але заканчваецца ўсё больш дрэнным: знесці, альбо часткова знесці, альбо пабудавать новае... Так, я — пра забудову і новыя праекты ў нашай сталіцы. Хоць, па сутнасці, падобная ж логіка часта распаўсюджваецца і на абласныя цэнтры, ды нават на маленькія вёскі. Нашы населеныя пункты ў гэтых выпрабаваннях "патрэб часу", "здзелак дзясцігоддзя", амбіцый архітэктурных кампаній усё больш і больш губляюць сваё аблічча. Я не кажу пра тое, што яно ідэальнае, але мае тыя адметнасці, якімі патрэбна даражыць. На жаль, чамусьці іх вартасць і ўнікальнасць (так атрымліваецца — магу толькі гэта канстатаваць) не заўважаюцца і не прызнаюцца многімі адказнымі асобамі.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Фота Наталлі Шчыракова з праекта "Захаваны квартал".

А нараджэнне міфаў — у спешным парадку?

Прыкрае "дэжавю": пра першы "спальны" ў Мінску

лёсу Асмолаўкі, пад час Мінскага фестывалю ўрбаністыкі.

Архітэктар акцэнтуюе ўвагу на тыповасці дамоў Асмолаўкі. Такія ж забудовы, адзначае ён, — у пасёлку Трактарнага завода: анічога асаблівага. І вось тут узнікае эфект таго самага "дэжавю", калі пачуае выклікае шчырае здзіўленне.

Бо толькі пару гадоў таму вачол таго ж вышэйзгаданага пасёлка Трактарнага завода таксама ўзнімаліся дыскусіі і "білася" грамадскасць: зносіць ці не зносіць, унікальны ці не. Адметны ансамблевы комплекс пасляваеннай забудовы (нічога не нагадвае?) — пасёлка Трактарнага завода — знаўцы вылучалі і апісвалі як каштоўны культурны асяродак, дзе праз архітэктурна-планіровачныя рашэнні канструяваўся светапогляд "савецкага чалавека". Пасёлка і задумваўся як ідэальны сацгорад, у якім усё зроблена адпаведна патрэбам будаўнікоў "светлай будучыні". Гарадок меў шэраг важных асаблівасцей, якімі можа пахваліцца далёка не кожны сучасны спальны раён: "шчыльнасць забудовы адпавядала шчыльнасці насельніцтва", спрыяльная арыента-

цыя будынкаў у неакласічным стылі, "максімальная інсалацыя будынкаў і участкаў добраўпарадкавання", што мае на ўвазе асветленасць двароў, плошчаў, таксама не варта забывацца на істотнае азеляненне гэтай тэрыторыі... Калі "разабраць" па складніках феномен Трактарна-заводскага пасёлка — кожны з іх не ўяўляе з сябе вялікай каштоўнасці, але вось разам... Гаворка вялася пра адметны архітэктурна-культурны комплекс, які цяпер, не пабаюся гэтага слова, — гістарычная спадчына.

— Толькі, на жаль, пакуль спадчыну савецкай архітэктуры сучаснае грамадства не ўспрымае як штосьці вартнае ўвагі і захавання, — прыгадваюцца мне словы навуковага кіраўніка аб'екта гісторыка-культурнай спадчыны — праспекта Незалежнасці, архітэктара-рэстаўратора Вадзіма Глінніка. — Відаць, прайшло не так шмат гадоў, каб пакаленні паспелі ўсвядоміць тут гістарычную каштоўнасць, — тлумачыць эксперт адну з магчымых прычын абыякавага да яе стаўлення.

У свой час былі спробы надаць тэрыторыі пасёлка Трактарнага завода, як, прынамсі, і тэрыторыі Асмолаўкі, статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, але ж... не атрымалася. Якія былі перашкоды? Напэўна, гэта тэма для асобнага артыкула. Але што маем у выніку? Пару "неабходных" рамонтаў, рэнавацыі (дзесьці збілі ляпніну, там замянілі дзверы, тут вырублі дрэвы) — і той самы ансамбль з кожнай маленечкай зменай страчвае сваю цэлас-

насць. А разам з тым усё лягчэй і лягчэй становіцца даказаць яго тыповасць ды нецікавасць для культуры горада...

Сёння, чытаючы загалюкі, якія амаль слова ў слова паўтараюць сітуацыю з Трактарназаводскім пасёлкам колькі гадоў таму, проста немагчыма не адчуваць болю і не дзівіцца таму, чаму ў нас планууюць аддаць пад знос менавіта адметныя куточки Мінска, якія ўжо маюць гісторыю, атмасферу, унікальны асяродак, чаму акурат на іх тэрыторыях неабходна пабудавать новае элітнае жыллё...

Так, старым дамам гэтых раёнаў неабходны рамонт, рэканструкцыя, але Трактарназаводскі пасёлка, Асмолаўка — і ёсць тыя мінскія славутасці, якія ўжо не трэба выдумляць, будаваць, а належаць давесці да ладу. Складанасць у тым, што гэтыя праекты, адметнасць якіх усё ж усведамляе пэўная частка грамадства, — з шэрагу доўгатэрміновых і крэатыўных, а хочацца вырашыць праблемы "першага спальнага раёна" хутчэй ды прасцей.

У выніку — "ідэальны сацыялістычны гарадок" 40-х мінулага стагоддзя, якому прысвяціў радкі Пятрусь Броўка, мы ўжо страцілі. Зараз пытанне — наконт элітнага раёна пасляваеннага часу...

Двухпавярховыя дамкі, зялёныя двары, "герметычная" планіроўка — кварталы, якія ўражваюць зусім іншым рытмам жыцця, цішынёй, адчуваннем супольнасці, далучанасці да культуры пасляваенных гараджан, — раптам гэтае месца становіцца "памылкай" архітэктара.

Навошта важдатца з "тыпавай забудовай", якая, між іншым, таксама складаецца ў гістарычны ансамбль? Па сутнасці, перад намі — гатовы квартал музеяў, крамак і кавярняў, месца для медытацый мінчан ды ўзрушэння турыстаў, але ж частка нас па-райнэйшаму хоча бачыць у Асмолаўцы "галаўны боль" замест магчымаасцей і культурнай каштоўнасці.

І яшчэ. Давайце трошачкі абстрагуемся ад патрэб горада ў "элітным жыллі" на месцы дэ факта гістарычнай забудовы і спраецыруем сітуацыю, што назіралася ў нас, лічы, некалькі месяцаў таму.

Чэмпіянат свету па хакеі, які справакаваў наплыв турыстаў у Мінск і разам з ім — цалкам заканамернае пытанне: а што ж мы тым турыстам можам паказаць акрамя спартыўных саборніцтваў? Добра, Музей Вялікай Айчыннай вайны, Нацыянальны мастацкі музей, "Лінію Сталіна"... А што далей? Звычайна турысты, будзем шчырымі, не ставяць першым пунктам у сваім штодзённым наведанне музеяў. Прыбыўшы ў горад, яны імкнунца аглядзець культурныя месцы, славутасці: да прыкладу, Эйфелева вежа, Манмартр — у Парыжы, Трафальгарская плошча, раён Соха — у Лондане, Храм Святога Сямейства (Саграда Фамілія) Гаўдзі, парк Гуэль — у Барселоне, вуліца Пілес, раён Ужупі — у Вільнюсе, парк Мілезгордэн — ля Стагольма... Людзі шукаюць нешта незвычайнае, асаблівае, адметнае — месцы, дзе яны змогуць адчуць атмасферу горада, яго гісторыю...

Колькі падобных месцаў здолны прапанаваць сёння Мінск? Мяркую, што няшмат, ды з кожным годам яшчэ менш. А потым, калі з'явіцца нагода, будзем зноўку "вынаходзіць веласіпед" і нараджаць у спешным парадку гарадскія міфы.

У нашым шоу-бізнесе пакуль адсутнічаюць механізмы развіцця беларускай эстрады. З аднаго боку, робіцца быццам шмат: тут і Нацыянальная музычная прэмія, і разнастайныя тэлепраекты, і фестывалі-конкурсы, і ўдзел артыстаў у Днях культуры Беларусі ў розных краінах. Але існуе падзел на дзяржаўныя арганізацыі і недзяржаўныя. І канкурыраваць яны паміж сабой не могуць. Чаму?

Калі штосьці ладзіцца цэнтралізавана, па рашэнні "зверху", дык мае і фінансавую падтрымку. Калі ж хтосьці з артыстаў ці недзяржаўных эстрадных калектываў хоча арганізаваць свой канцэрт, то адразу сутыкаецца з масай праблем. Арэнда залы, рэклама, запіс песень — усе гэтыя пытанні, уключаючы немаляную аплату за кожную паслугу, трэба "разруліваць" самому. Так, у нас існуюць дзяржаўныя арганізацыі, пакліканыя праводзіць канцэрты. Але яны таксама пастаўлены ва ўмовы, калі акрамя дзяржаўнага фінансавання павінны займацца гаспадарчай дзейнасцю, дбаць аб прыбытку. Таму камерцыйныя канцэрты беларускіх выканаўцаў яны не ладзяць: для іх гэта стратна. А

Пра роўныя ўмовы

ТЭКСТ

Тарыэл МАЙСУРАДЗЭ,
эстрадны спявак, кампазітар,
аранжыроўшчык, акцёр

вось на гастролях расійскіх артыстаў, часта сумніўных мастацкіх якасцей, са спевамі пад фанаграму, на таных анрэпрызах грошы зарабіць — могуць.

Для параўнання: каб прывезці з замежжа нейкія тавары для далейшага продажу ў нас, трэба прайсці мытню. Там штосьці прапусціць, штосьці — абкладуць падаткамі ці ўвогуле не дазваляць. А культурны "прадукт" любой якасці — калі ласка, вязіце ў неабмежаванай колькасці! Ну а нашы артысты, адпаведна, шукаюць каналы, па якіх можна "прабіцца" на расійскую эстраду — і зарабіць грошы там. З адпаведным рэпертуарам. Бо там, пагадзіцеся, не знойдзецца "пакупнік" на тыя ж новыя беларускамоўныя песні. Атрымліваецца нейкая парадаскальная сітуацыя: дзяржава ўкладае немалыя грошы ў спецыяльныя нацыянальныя праекты, але калі ўзнікае ініцыятыва "знізу", ад саміх артыстаў, тыя застаюцца без аніякай падтрымкі. Міжволі выходзіць

■ **Каб прывезці з замежжа нейкія тавары для далейшага продажу ў нас, трэба прайсці мытню. Там штосьці прапусціць, штосьці — абкладуць падаткамі ці ўвогуле не дазваляць. А культурны "прадукт" любой якасці — калі ласка, вязіце ў неабмежаванай колькасці!**

думка, што патрыётам трэба быць "па разнарадцы" — калі папросіць, а яшчэ лепш — калі прымусяць. А калі сам, па сваёй уласнай волі, свядома, дык гэта — "сабе даражэй". Наколькі? Давайце падлічым.

Не сакрэт, што статус любому канцэрту надае, акрамя ўсяго, пляцоўка, на якой ён ладзіцца. Прыватных залаў у нас няма. Ёсць хіба клубы, кавярні з культурнай пра-

грамай, але там, пагадзіцеся, зусім іншая публіка. Яна прыходзіць адпачыць, "раслабіцца", і музыка для яе — толькі дадатак да ўсяго астатняга. Іншая справа — Палац Рэспублікі, куды публіка ідзе менавіта слухаць. Але яго арэнда складае 200 мільёнаў рублёў. І гэта — без экраннаў. Абраць дату канцэрта трэба прыблізна за год да яго правядзення. За паўгода да яго — заключыць дамову, што прадугледжвае перадаплату чвэрці ўсёй сумы. Далей — пошук партнёраў, тэлебачанне, рэклама (без усяго гэтага з табой проста размаўляць усур'ез ніхто не будзе). Дык колькі ж грошай трэба мець артысту, каб папулярываваць айчынную эстраду? І ці ж не перашкаджаюць такія акалічнасці беларускай культуры? Ці не шкодзіць гэта ўсім, хто жыве ў Беларусі?

Што ж рабіць? Для пачатку, пэўна, трэба ўсіх, хто стварае беларускую культуру, паставіць у роўныя ўмовы, каб канкурэнцыя была сумленнай. Не, я зусім не за тое, каб уся эстрада "кармілася" за кошт дзяржавы! Наадварот, для яе паўнаватаснага развіцця ёй усёй трэба надаць камерцыйную аснову. Але — на роўных. На правядзенне буйных канцэртаў, іншых машабных мерапрыемстваў, тых жа гастрольных тураў неабходна выдаваць крэдыты, як гэта робіцца, напрыклад, для падтрымкі малога бізнесу. Так, гэта

рызыкаўна для тых жа банкаў, але і артыст павінен праціпаць, каб мерапрыемства прайшло паспяхова. Ізноў — сама артыст? Артыст павінен адказваць за мастацкія якасці сваіх выступленняў. А ў астатнім — яму патрэбна дапамога.

Што ж да папулярывацыі айчынай эстрады, дык тыя ж запісы тэлепраектаў можна было б выкарыстоўваць з большай аддачай: трансляваць канцэрты не толькі цалкам, але і асобнымі фрагментамі. Іншымі словамі, "выразаць" найбольш удалыя нумары — і "круціць" іх як кліпы. Такое ўжо робіцца, але — недастаткова. І далёка не заўсёды...

Ад рэдакцыі. Гэты "крык душы" шмат у чым быў справакаваны падрыхтоўкай юбілейнага вечара артыста. 27 лістапада разам з Тарыэлам на сцэну Палаца Рэспублікі выйшлі Ігар Лучанок, Ірына Дарафеева, ансамбль "Бяседа", гітарыст Улад Мазуркевіч, шоу-балет Сяргея Епіхава, артысты Нацыянальнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага Вольга Клебановіч і Аляксандр Ткачонак, жаночая юніёрская зборная Беларусі па гандболе, удзельнікі тэлепраекта АНТ "Я пяю", а таксама — пераможцы конкурсу "Хачу праспяваць дуэтам з Тарыэлам Майсурадзэ", які праходзіў у Інтэрнэце і, цягам месяца, у абласных цэнтрах краіны.

Палову людзей, якія чытаюць маю старонку ў "Фэйсбуку", і старонкі якіх чытаю я, ведаю даўно. Гэта родныя, раскіданыя па ўсім свеце, сябры дзяцінства, аднакурснікі, аднакурснікі, калегі, аднадумцы. Інтэрнэт — бадай, самая зручная магчымасць больш цесна і часта кантактаваць з імі. Але другая палова з амаль дзевяцісот сяброў — людзі, з якімі выпадкова і невыпадкова пазнаёмілася ў прасторы Сеціва і якіх ніколі не бачыла.

— Для чаго ты марнуеш час на чытанне думак незнаёмцаў? Яны ж фантомы! — здзіўляецца прыяцелька.

Як жа мне растлумачыць ёй, што мой ранішні настрой залежыць не толькі ад тэлефанавання сына, усмешкі мамы, але і... ад шэдэўральных здымкаў гродзенкі Наталлі Дораш і мінчаніна Валерыя Вядрэнкі, цудоўных вершаў Георгія Ліхтарові-

Рамантыкі мадэмаў: чаму я чытаю сацсеткі

ТЭКСТ

Ала БІБІКАВА,
журналіст, уласны карэспандэнт
газеты "Гродзенская праўда"

■ **Я гатова спрачацца з усімі, хто сцвярджае, нібыта сацыяльныя сеткі адводзяць ад жывых зносін і рэальнага жыцця. Пры дазіраваным і разумным іх выкарыстанні яны становяцца інфармацыйнай крыніцай, скарачаюць адлегласці і робяць нас больш адкрытымі.**

ча з Мінска, музычных прывітанняў Міхаіла Вайнштэйна з Ніжняга Ноўгарада ды разваг Міхаіла Левіта з Іерусаліма?.. Што думкі кінасцэнарыста Веры Савінай прымушаюць

маю душу трапятца. Што мой пульс пачашчаецца ўдвай, калі ў чат пагутарыць пра жыццё выходзіць адзін дзівак з Варшавы. І што мае эмоцыі ды перажыванні ад чытання і зносін з віртуальнымі знаёмкамі зусім не адрозніваюцца ад тых, што адчуваю ў рэальнасці...

Гэтая сетка сабрала нас не па ўзросце ці адукацыі, а пераважна па прафесійных інтарэсах. Падарыла магчымасць самавыяўлення, адкрыта абмяркоўваць актуальныя праблемы, аб'ядноўвацца ў суполкі, ацэньваць творчасць іншых ды атрымліваць ацэнку ўласнага даробку, наведваць музеі, выстаўкі і фестывалі, не выходзячы з дому, быць у курсе падзей задоўга да таго, як пра іх раскажуць тэлеба-

чанне, газеты ды большасць інтэрнэт-сайтаў навін, вывучаць мову, слухаць музыку, глядзець кіно... Прычым настройкі гарантуюць поўную выбіральнасць: для прагляду я вылучаю толькі неабходныя мне матэрыялы...

Трывалая ж унутраная сувязь з некаторымі віртуальнымі сябрамі здзіўляе не менш, чым сам факт дружбы. Дзіўным чынам пераплятаюцца душы, супадаюць пачуцці, хоць мы і не можам дакрануцца адно да аднаго. Рэальна баліць, калі ў каго-небудзь з сяброў паміраюць блізкія, калі надараюцца хваробы ды непрыемнасці... А паведамленні аб нараджэнні дзяцей або напатакшым каханні радуюць так, нібыта ў цябе самога здарылася гэта!

Часам віртуальныя сябры паспяхова "матэрыялізуюцца". Менавіта тады разумееш, што не памылілася, даверыўшыся Сеціву. Пад час пазездкі ў Кіеве, напрыклад, дзе ў мяне няма ніводнага рэальнага знаёмага, мяне прывячалі калегі, з творчасцю

якіх пазнаёмілася ў сацыяльнай сетцы, — цудоўныя фатографы Ігар Гайдай і Сяргей Кузьміч. Мы абмяркоўвалі тэндэнцыі сучаснай фатаграфіі ды новыя праекты ў студыі Ігара, пілі каву і блукалі па вуліцах вячэрняга Кіева... "Расфэйсбучка" падарыла столькі цяпла ды натхнення! Аналагічнае адбылося і ў Польшчы...

Таму я гатова спрачацца з усімі, хто сцвярджае, нібыта сацыяльныя сеткі адводзяць ад жывых зносін і рэальнага жыцця. Пры дазіраваным і разумным іх выкарыстанні яны дапаўняюць гэтае жыццё, расквечваюць, узбагачаюць яго! Становяцца незыменнай інфармацыйнай крыніцай, скарачаюць адлегласць паміж людзьмі і робяць нас больш адкрытымі. Шкода ды карысць любога прадукту — у колькасці яго спажывання, ці не так?

Свой новы дзень я пачынаю з чытання стужкі навін. І сама прыадчыняю душу сваім сябрам. Давер за давер...

Сёлета многія мае калегі адзначаюць юбілей: аднаму гурту пятнаццаць гадоў споўнілася, іншаму — дваццаць... Хочацца панастальгіраваць і мне.

Увосень 1994-га "Крама" заняла першае месца на Маскоўскім міжнародным конкурсе маладых выканаўцаў "Пакаленне". А трапілі мы туды абсалютна выпадкова: з музыкантамі гурта здымалі ў Мінску кватэру, а я неяк ад'ехаў на радзіму ў Баранавічы. Калегі ж, убачыўшы па тэлевізары рэкламу фэсту, вырашылі адправіць на адрас яго арганізатараў касету з альбомам "Гэй, там, налівай!". Ну, і паколькі ў журы былі такія блізкія нам па духу людзі, як Сяргей Воранаў ды Сяргей Маззеў, нас, вядома ж, запрасілі. А наогул, жанры на "Пакаленні" аказаліся палярныя — ад папулярнага тады пецярбургскага рэпера Містэра Малога (ягоны хіт "Буду гінучым маладым" круцілі на ўсіх радыёстанцыях ды тэлеканалах) да "Чыж і Со". (Апошнія, дарэчы, лічыліся фаварытамі і трымаліся на фестывалі адпаведна, але заваявалі толькі спецыяльны прыз, што музыкантаў, як мне падалося, моцна закранула, а таму і адносіны

Таблічку "Крама" закрыта!" ставіць рана

ТЭКСТ

Ігар ВАРАШКЕВІЧ,
лідар гурта "Крама"

ў "Крамы" з імі не склаліся.) Ужо і не памятаю, дзе праходзіла праслухоўванне, а заключны канцэрт адбыўся ў Кінаканцэртнай зале "Расія".

Перамога, натуральна, акрыліла: прынамсі, лёгкая эйфарыя дакладна адчувалася. Было разуменне таго, што мы чагосьці вартыя, што не за прыгожыя вочы беларускі гурт абыхоў усіх астатніх. Значыць, правільны шлях абралі (а "Краме" тады споўнілася тры гады). Нас віншавалі, паціскалі рукі, усміхаліся, асабліва прыемныя былі добрыя словы ад музыкантаў, якіх мы ваважалі. І нас спрабавалі... "купіць". Падыходзілі людзі, на штосьці намякалі, нешта абяцалі. Аднога чалавека запомніў вельмі добра, бо ён яшчэ некалькі гадоў нас пераследаваў, абяцаючы стабільныя выступленні, а потым усе размовы звяліся да нейкага рэстарана, дзе і прапаноў-

■ **Сёння ў "Крамы" форма таксама вельмі нядрэнная. Год таму я знаходзіўся ў некаторым песімізме: маўляў, час бяжыць, чарговы альбом усё няк не скончым, канцэртаў практычна няма. А зараз — вось ён, альбом "Белая вада". Адчуваю ў сабе нейкую душэўную раўнавагу, прыліў сіл.**

валася граць... у чырвоных кашулях. На тым нашы стасункі і спыніліся.

Між іншым, тое было першае наведванне гуртом Масквы, якую я не люблю. Пачуццё гэта прыйшло пад час аднаго з прыездаў туды на

канцэрты. Падарожнічала "Крама" тады па гарадах ды краінах на мікрааўтобусе. І вось ля нейкай станцыі маскоўскага метро нас сустракае хлопец, у якога мы павінны былі спыніцца. І яшчэ сустракае... міліцэйскі патруль, які ў жорсткай форме прапанаваў нам скіравацца разам з ім у аддзяленне. Мы сталі тлумачыць, што толькі прыехалі, што зарэгістравацца не паспелі, а тым усё "па барабане". А ў мяне, як наўмысна, пашпарта з сабой не было: ён у Беларусі спатрэбіўся нейкай канторы. Прывезлі нас немаведама куды, і я вырашыў... "схавацца ў бульбу". Усю ноч пратрычаў у кустах. А раніцай, калі разборкі скончыліся ды наш праважаты ўсё ж такі заплаціў столькі, колькі ў яго патрабавалі, а музыканты гурта папасадзелі ў "малпоўні", я "знайшоўся"...

А яшчэ па выніках 1994 года мы былі прызнаны лепшым беларускім рок-гуртом. Праўда, афіцыйна пра гэта было абвешчана на першым фестывалі "Рок-каранацыя", які прайшоў у студзені 1995-га ў мінскім Альтэрнатыўным тэатры. Успаміны пра тое мерапрыемства ў мяне

таксама звязаны шмат у чым са спадарожнымі абставінамі. Па яго заканчэнні ўсіх лаўрэатаў, V.I.P.-гасцей, журналістаў склікалі на фуршэт. І ўсе стаялі, марудзілі, ніхто не адважваўся першым прыступіць да трапезы. Ды раптам у адзін момант здарылася, як быццам лямпачка выбухнула, і як накінуліся ўсе на напоі з закускамі... І смех і грэх. Добры, урэшце, час быў, поўны аптымізму, але нейкіх асаблівых планаў на стадыёны, на сусветнае прызнанне мы не будавалі. Гралі ды спявалі тое, што нам падабалася, што хацелі, думалі пра новыя песні, альбомы. Творчая форма ў гурта была на ўзлёце, народ гэта чуў і бачыў.

Сёння ў "Крамы" форма таксама вельмі нядрэнная. Год таму я знаходзіўся ў некаторым песімізме: маўляў, час бяжыць, чарговы альбом усё няк не скончым, канцэртаў практычна няма. А зараз — вось ён, альбом "Белая вада". Адчуваю ў сабе нейкую душэўную раўнавагу, прыліў сіл. Вось і канцэрт-прэзентацыю ўчора правялі. Цягнік ідзе. Таблічку "Крама" закрыта!" ставіць яшчэ рана...

— Паміж Ігарам і Ягорам суладдзе цяпер поўнае?

— Думаю, так. Фольк-праектам заняўся даволі асэнсавана. Канешне, спачатку не надта разумеў, у што канкрэтна пераўтварацца намаганні. Аднак не бяды: неяк усё ўладкавалася. Я ўвогуле чалавек гнуткі: калі абставіны вымушаюць змяняцца, я рухаюся, бо гэта — рух наперад.

— Ведаю, што вы — прадпрымальнік, і з нотамі ніколі не сябравалі. У юнацтве ці не кожны з нас засвоіў некалькі гітарных акордаў. Але ўрэшце — ці ж падстава гэта для сённяшніх сур'ёзных заняткаў музыкай?

— Далей пяці акордаў тады сапраўды не пайшоў... Але вось штосці здарылася са мной. Пачаў займацца жывапісам, вітражамі, захапіўся фальклорам... Я настройваю ўласную музыку, аранжыроўкі па ўласных пачуццях. Балазе ў юнацтве быў меламам, пісаў вершы і музыка дзесьці ў душы гучала пастаянна...

— А як гэта патлумачыць: чалавек з веданнем пяці акордаў робіць прафесійныя аранжыроўкі? Летам змясцілі ваша перастварэнне народнай песні "На моры вутка купалася" на сайце "К" — гучанне вельмі прыстойнае. Ды хто вас абудзіў?

— Я сябрам тлумачу, што патэнцыял у кожным чалавеку — невычэрпны... А абудзіўся, калі пачаў беларускую песню ў выкананні Наталлі Дуброва. Душа, як кажуць, затрымцела ў адказ. Раней гэта хоць і было дзесьці побач, але неяк не заўважалася... Цяпер Наталля — салістка нашай фольк-фармацыі...

— Дык мо гаворка — пра жаданне хоць і ў другой палове жыцця, але самаідэнтыфікавацца?

— Ды плюс юнацкія гітарныя практыкаванні: некалькі песень на рускай мове тады напісаў... У такім узросце цяжка штосці змяняць, але вельмі хочацца. Ёсць для гэтага падставы: многае асэнсавана, таму ёсць прага далейшай самарэалізацыі. Творчасць — гэта яшчэ адно жыццё ўнутры мяне. Вельмі захапляльны цікавы працэс. Не той узрост, каб камусьці штосці даводзіць. Даводжу сабе. І да пенсіі не рыхтуюся, як многія мае ровеснікі. Кожнаму, ўрэшце, — сваё.

— Не магу не падтрымаць такую філасофію... А ў дачыненні да самаідэнтыфікацыі зазначу: напэўна, і беларускую генетычную памяць з рахункаў скідаваць нельга. Князь Вітаўт у кожным жыве, ды толькі не ў кожным прачынаецца...

— Безумоўна! Пасля знаёмства з прадстаўнікамі гомельскай маладзёжнай суполкі "Талака", з супрацоўнікамі Гомельскага філіяла Веткаўскага музея пачаў ездзіць з імі ў фальклорныя экспедыцыі. Гэта былі цаглінікі ў падмурак "Ягоравай Гары".

— Адкуль такая назва?

— Хацеў пазбегнуць тут банальнасцей. Згадаў, што хтосьці калісьці назваў мяне Ягорам. Падалося: трансфармацыя ў беларускі бок вельмі дарэчная. Адсюль — творчы псеўданім чалавека, што нарадзіўся на Палессі, у Гомелі...

— А гару дзе адшукалі?

— У экспедыцыі, калі ездзілі на капішча пад Веткай.

— Куды канкрэтна?

— Ля вёскі Нямякі — Чамярня.

— Ведаю! Там кургану шмат.

Змяняючыся самі, мы змяняем свет. І не толькі вакол сябе. Прынамсі, гэтага хацелася б. Жыццё — пастаянны выбар, пастаянны шлях да сябе. Проста, хтосьці ўсё жыццё рыхтуецца да пенсіі, ствараючы для сябе вельмі прывабную прастору ўжывання і дабрабыту. А камусьці і палля п'яцідзесяці карціц паспрабаваць свае сілы ў тым, пра што калісьці і не марыў. Менавіта для такіх знешня неўпарадкаванасць становіцца ўнутранай утульнасцю, а падлік зорак у небе робіцца не менш цікавым за падсумоўванне грошай у асабістай кішэні. Шчаслівы лёс творцы, без якога свет быў бы шэрым, ды і ці быў бы ўвогуле... Індывідуальнаму прадпрымальніку Ігару АРХІПАВУ — 52 гады, два з якіх таму ён стаў творцам Ягорам Палешуком, распачаў фольк-праект "Ягорава Гару", заняўся вывучэннем роднай мовы, выправіўся ў экспедыцыю па архаічныя песні, вызначыўся іх удалямі, як сцвярджаюць спецыялісты, гітарнымі аранжыроўкамі. Нечаканна, раптоўна зменіў у сабе адчуццям натуральнымі. Зараз "Ягорава Гару" рыхтуе першы альбом. Але гутарка з кіраўніком праекта завязалася не толькі пра гэта...

Яўген РАГІН

Ягор Палешук з удзельніцамі "Ягоравай Гары".

Узняцца на Ягорава Гару

Пра тое, як "сустрэліся" Ігар ды Ягор і што з гэтага атрымалася...

— Вось адтуль і гара... Дарэчы, паездка містычнай была. Адчуванне, што дахаты прыехаў, да продкаў. Нават з часам нешта здарылася. Дзень, як хвіля, праляцеў... Мае дзядуля і бабуля па бацькавай лініі — стараверы. Хоць і жылі ў горадзе, але вялі вясковыя люд жыцця: мелі гаспадарку, хатнюю жывёлу... Натуральна, мне, які, праўда, на асфальце вырас, штосці і ад іх перадалося. Але гэта яшчэ і мая гара... Маё дасягненне. Вяршыня рэалізацыі майго творчага патэнцыялу. Сёння я вельмі адчуваю дух сваіх продкаў і духоўную дапамогу. Толькі так чалавек рэалізуецца па поўнай.

— Год праект "нарошчвай мускулы": вы ездзілі ў экспедыцыі, збіралі песні, апрацоўвалі іх, вучыліся граць на гітары... Чаму для "экспедыцыйнай лабараторыі" абралі менавіта Веткаўшчыну?

— Музейшчыкі веткаўскія ехалі ў Пералёўку — узялі мяне... Не раз ужо пераконваўся, што калі чалавек сур'ёзна чымсьці займаецца, яму Бог спрыяе:

льмі падтрымлівае. Спачатку толькі падпявала, потым пайшла ў школу мастацтваў, знайшла выкладчыка і занялася флейтай, цяпер асвойвае скрыпку. Сабраліся вельмі таленавітыя людзі.

— І тут у вас гармонія... Ведаю, што вы запісваеце дыск. У якім стане праца?

— Яшчэ шмат працы па звядзенні, па гуку. Гэта мае абавязкі, для хуткага і якаснага выканання якіх пакуль не хапае прафесіяналізму. Вучуся. Ёсць некалькі рабочых назваў альбома. Да прыкладу, "На моры вутка купалася".

— Дарэчы, песня нас прыемна здзівіла...

— Яна і мяне здзіўляе. Гаворка — і пра качку, і пра ткацкі ўток, што завіхаецца ў ніякім моры... Песня атрымалася празрыстай, паветранай...

— Вы назвалі "Ягорава Гару" фольк-фармацыяй. Як яна ў перспектыве будзе развівацца? Гаворка ж, напэўна, — не толькі пра ансамблі, не толькі пра дапамогу запрошаных музыкантаў?

— Адзін з кірункаў — экспедыцыйная дзейнасць. Хочацца стварыць школу традыцыйных палескіх спеваў.

— База для гэтага ёсць? Дзе рэпэціруеце, запісваецеся?

— "Ягоравай Гары" пашанцавала: памяшканне нам даў Гомельскі цэнтр культуры.

— На кар'еры бізнесмена не дзядзецца паставіць крыж?

— Ды не. Проста, вольнага часу больш няма. А творчасць бізнесу толькі дапамагае. Нездарма ж продкі нашы працавалі ды спявалі адначасова...

Паралелі: Расія

Абмен без падману

Ігар ЗАЛАТАВІЦКІ, рэктар Школы-студыі Маскоўскага мастацкага акадэмічнага тэатра, заслужаны артыст Расіі, прафесар

— У нашай Школе-студыі навучаюцца і прадстаўнікі Беларусі. Вось зараз на першым курсе ёсць хлопчык з Мінска, які прыехаў да нас сам. Але бываюць таксама мэтавыя наборы з розных краін. У прыватнасці, былі такія з Латвіі, Эстоніі, нават ЗША. З нашага боку ніякіх "супрацьпаказанняў" няма — галоўнае, каб была дасягнута дамоўленасць на ўзроўні міністэрстваў культуры, якая, вядома, прадугледжвае фінансавыя пытанні.

Іншая справа, што выпускнікі Школы-студыі не надта імкнучца вяртацца дадому. Да прыкладу, з тузіна чалавек згаданага эстонскага набору на радзіму паехалі толькі чацвёрка, астатнія ж уладкаваліся ў расійскай сталіцы. Так, Масква — вялікая, можа прыняць многіх, у тым ліку не па спецыяльнасці. Але ці добра гэта для краін, якія дасылаюць сваіх прадстаўнікоў на вучобу? У любым выпадку мы адкрыты для супрацоўніцтва — падкрэслію, для самых розных яго форм. Гэта могуць быць і майстар-класы, і стажыроўкі студэнтаў розных курсаў, і вывучэнне досведу. Я, дарэчы, прапанаваў бы і такую форму, як абмен дыпломнымі спектаклямі, бо такая практыка ў нас ужо была — між іншым, у Парыжы. Патрэбна, найперш, ініцыятыва!

Дадам, што сёлета Міністэрствам культуры Расіі быў утвораны Федэральны цэнтр па падтрымцы гастрольнай дзейнасці. І ён займаецца не толькі гастрольямі тэатраў, але і майстар-класамі, творчымі сустрэчамі. Так што — усё магчыма!

Апошнім часам пачалі практыкавацца і онлайн-паказы спектакляў. Зразумела, ніякая трансляцыя не заменіць звыклага варыянта, калі артысты і публіка наўпрост, без аніякіх пасрэдкаў, абменьваюцца энергетыкай. Але ў выпадках, калі спектакль вывезці немагчыма, такі паказ — выратаванне. Галоўнае — неабходна добрае абсталяванне, высакаўтрасны Інтэрнэт. А далей — як кажуць, справа тэхнікі. У нас устанавіваюць некалькі камер, кіруе імі спецыяліст, які ведае спектакль: дзе патрэбна панарама, а дзе — буйны план. І ўсё гэта трансляецца на вялікі экран у кінатэатры, куды публіка набывае білеты. Менавіта так паказвалася наша "Жаніцьба" ў Варонежы, ёсць прапановы і ад іншых гарадоў. Дый Вялікі тэатр Расіі, наколькі я ведаю, некаторыя свае пастаноўкі дэманструе гэтак жа...

К

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

ФОТОФАКТ

"Con anima" імя Роўды

Канец мінулага тыдня прайшоў у Мінску пад знакам Фестывалю акадэмічных хароў "Con anima" імя Віктара Роўды. У прыватнасці, 23 лістапада ў Белай зале храма-помніка ў гонар Усіх Святых і ў памяць пра ахвяр, якія паслужылі выратаванню Айчыны, адбыўся канцэрт праваслаўных песняпеваў. Выступленню папярэднічала літыя ў памяць маэстра Роўды ў прыдзеле ў гонар Адсячэння галавы Іаана Прадцечы.

Фота Юрыя ІВАНОВА

“К” працягвае цыкл публікацый, нагодай для якіх стаўся магілёўскі Міжнародны форум “Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства”, куды з’ехаліся дзясяткі спецыялістаў па вывучэнні фальклору і традыцыйнай культуры, а таксама кіраўнікі рэгіянальных цэнтраў народнай творчасці як з Беларусі, так з і многіх краін свету. Гэтым разам прадстаўляем меркаванні дырэктараў абласных метадычных цэнтраў наконт праблем ды перспектыву развіцця традыцыйнай беларускай культуры.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Раіса ВАЙЦЯХОЎСКАЯ, дырэктар Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці:

— Радуе любая магчымасць сустрэцца са спецыялістамі, якія працуюць у галіне народнай творчасці не толькі ў Беларусі, але і за мяжой, абмеркаваць набалелыя пытанні, абмяняцца досведам... Бо сёння перад намі, дырэктарамі і супрацоўнікамі цэнтраў і дамоў народнай творчасці, стаіць адна праблема: захаваць тое, што засталася нам ад бацькоў, дзядоў ды прадзедаў...

На Міншчыне ў плане захавання традыцыйнай культуры робіцца шмат... Як вядома, у Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі ўнесены 11 аб’ектаў з нашай вобласці (сёлета, дарэчы, мы падалі дакументы на прысваенне такога ж статусу яшчэ 10 аб’ектам), а абрад “Цары” з вёскі Семежава заняў пачэснае месца ў Спісе сусветнай нематэрыяльнай спадчыны UNESCO. Не магу не згадаць і тое, што, згодна з Абласной праграмай “Традыцыйная культура і дзеці” на 2006 — 2010 гады, мы змаглі прыцягнуць да ўдзелу ў адраджэнні народных традыцый малодшае пакаленне жыхароў Міншчыны. Напрыклад, дзякуючы гэтай у Клецку цяпер ладзіцца Абласное свята-конкурс дзіцячай творчасці “Калыска талентаў”... Дарэчы, такую ж абласную праграму мы плануем і на 2015 — 2020 гады: усе неабходныя дакументы пад гэты падрыхтаваны...

Яшчэ адной адметнасцю Міншчыны на сёння з’яўляецца тое, што традыцыйныя беларускія паясы ў нас ткуць у кожным раёне. Дзякуючы гэтай мы змаглі зладзіць абласное свята-конкурс майстроў ткацтва і пляцення паясоў “Беларускі пояс” ва Уздзе (там, дарэчы, самым бліжэйшым часам будзе арганізаваны Музей паяса — унікальная ўстанова культуры не толькі для Міншчыны, а і для ўсёй Беларусі). А яшчэ ў нас распачата традыцыя правядзення Абласнога свята рамёстваў “Слуцкія паясы” ў Слуцку. Першая такая імпрэза адбылася летась. З наступнага года, згодна з Дзяржаўнай праграмай адраджэння тэхналогій і традыцый вырабу сліцкіх паясоў і развіцця вытворчасці нацыянальнай сувенірнай прадукцыі “Слуцкія паясы” на 2012 — 2015 гады, гэтую акцыю будзем ладзіць штогод...

Ірына ДЗЕМЯНЧУК, дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці:

— Адна з праблем у галіне народнай творчасці, на мой погляд, — кадравая. Нам не хапае спецыялістаў, якія працавалі б у раёнах менавіта ў сферы традыцыйнай

культуры. Натуральна, мы і самі ладзім у сваім Цэнтры курсы па павышэнні кваліфікацыі, дзе вучым культурнагаў таму або іншаму віду рамёстваў, даём агульныя ўяўленні аб народных традыцыях... Але ўсё адно такіх спецыялістаў не хапае...

Яшчэ адна праблема: на сале зараз не так ужо і шмат, як раней, застаецца моладзі, не так шмат там і дзяцей... А засвоіць народныя традыцыі можа, пагадзіцца, хутчэй той, хто жыве ў сельскай мясцовасці — менавіта там, дзе быталі і бытуюць абрады, танцы, песні...

Але ж, як вядома, малады чалавек, нават і жывучы ў вёсцы, можа не мець цікавасці да традыцыйнай культуры. Як яго прыцягнуць, як яго зацікавіць, каб забяспечыць пераемнасць традыцый у тым або іншым паселішчы? Пытанні ў гэтым аспекце сёння больш, чым адказаў... Але я гляджу на будучыню традыцыйнай культуры ў Беларусі з аптымізмам. Напрыклад, на сёння мы ўнеслі ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны Бела-

На вазах — на вяселле, або Як жа захаваць аўтэнттыку?

Пагрозы няма, але кадры бракуе...

Ірына ДЗЕМЯНЧУК

Раіса ВАЙЦЯХОЎСКАЯ

Алег ХМЯЛЬКОЎ

Святлана КАРЖУК

Кацярына ЛАБУКА

Мікалай ШАМШЭНЯ

русі восем аб’ектаў, і гэтая праца працягнецца ў перспектыве... У тым ліку — з дапамогай маладых людзей, зацікаўленых у захаванні, адраджэнні ды папулярызацыі народных беларускіх традыцый...

Алег ХМЯЛЬКОЎ, дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы:

— Галоўная наша задача, задача ўсіх метадычных цэнтраў — гэта захаваць, зберагчы ўсё тое, што мы адраділі: абрады, танцы, спевы... Справа ў тым, што сённяшняя сітуацыя, калі многія арыентаваны на мадэрн, на шоу-бізнес, на атрыманне прыбытку, нясе пагрозу для існавання традыцыйнай беларускай культуры. Адна з такіх праблем — гэта распаўсюджанне ў грамадстве пэўнага попыту на замежныя традыцыі: нехта вучыцца танцаваць ламбаду, іншы ходзіць на заняткі, дзе навучаюць танцу жывата, і гэтак далей... Але ж не завітае туды, дзе навучаюць беларускім народным танцам... Падобны “мадэрн”, як мне падаецца, сёння выглядае сапраўднай пагрозай існаванню аўтэнттыкі...

Між тым, сёння нікога не трэба пераконваць у тым, што беларуская традыцыйная культура вельмі багатая і разнастайная. Але гэтую культуру абавязкова трэба дэманстраваць у сродках масавай інфармацыі, на тэлебачанні, у Інтэрнэце. Напрыклад, мы здаўна супрацоўнічаем з мясцовым, Магілёўскім

абласным тэлебачаннем, робім разам тэлеперадачы, выезджаючы ў той або іншы раён вобласці ды запісваючы носьбітаў традыцый. Што да газет, дык публікацыі пра фестывалі і імпрэзы, звязаныя з традыцыйнай культурай, пастаянна з’яўляюцца на старонках рэгіянальных СМІ... Падобную практыку, на мой погляд, варта было б пераняць і ў іншых абласцях, балазе мясцовае тэлебачанне і СМІ сёння існуюць ва ўсіх рэгіёнах краіны...

Кацярына ЛАБУКА, дырэктар Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці:

— Традыцыйная культура — гэта, можна сказаць, аблічча нацыі, ад яе ўсё ідзе, з яе ўсё пачынаецца. І мы, маю на ўвазе абласныя метадычныя цэнтры, павінны сёння рабіць усё магчымае, каб захаваць гэтую культуру, каб не страціць сваё аблічча сярод іншых народаў. І хоць час зараз складаны, бо носьбіты аўтэнттыкі паступова ад нас сыходзяць, усё адно, мяркую, у нас ёсць магчымасць захаваць багацце традыцыйнай культуры ды перадаць яго нашчадкам. І ў першую чаргу, лічу, гэта варта рабіць, абапіраючыся на раённыя дамы рамёстваў, на фальклорныя калектывы. Дый сённяшня аптымізацыя, калі ў раёнах адбываецца аб’яднанне розных устаноў у культурна-дасугавыя цэнтры, на мой погляд, таксама можа паспрыяць захаванню і адраджэнню аўтэнттыкі.

230 фальклорных калектываў, 33 з іх маюць найменні “народны” і “ўзорны”, ладзім фестывалі традыцыйнай культуры, так што ў гэтым плане ў нас ёсць чым пахваліцца.

Адна з асноўных праблем у традыцыйнай культуры на сёння, на мой погляд, — кадравая. Бо спецыялістам па фальклору трэба не толькі запісваць песні, распавесці, але і фіксаваць усё гэта на паперы, з дапамогай аўдыя- і відэатэхнікі. Значыць, патрэбны людзі, якія ўсё гэта могуць рабіць без асаблівых цяжкасцей. Другое пытанне — наяўнасць тых жа тэхнічных сродкаў, прычым якасных, тых, што адпавядаюць сённяшняму дню. Натуральна, на касеты запісы рабіць сёння не варта, а на лічбавую тэхніку ў мясцовых раённых цэнтрах часам, на жаль, не стае фінансавых сродкаў.

Яшчэ адзін кірунак для дзейнасці — дзіцячы фальклорны калектывы. Выхаваць іх — вялікая праца, для якой таксама патрэбны высакласныя спецыялісты. Шмат у гэтым плане нам дапамагае Фестываль фальклорнага мастацтва “Берагіня”, дзякуючы якому мы і самі вучымся, і бяром вельмі шмат метадычных матэрыялаў, і дэманструем свае здабыткі... Але хоць падобныя калектывы на Брэстчыне ёсць, іх трэба сёння абавязкова падтрымліваць, працаваць з імі, бо з цягам часу менавіта яны будуць прадстаўляць традыцыйную культуру нашага рэгіёна...

Мікалай ШАМШЭНЯ, дырэктар Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці:

— Калі глядзець на сённяшнюю сітуацыю, дык, на мой погляд, кажаць пра пагрозу існавання традыцыйнай культуры на Беларусі не выпадае. Натуральна, аўтэнттыку трэба захоўваць, прапагандаваць, зберагаць, што робім і мы, і іншыя цэнтры народнай творчасці. Бо, натуральна, носьбіты традыцый паступова сыходзяць, і таму трэба клапаціцца пра тое, каб зафіксаваць усю ўнікальную культуру свайго рэгіёна, каб данесці яе да будучых пакаленняў.

Але сёння можна ўбачыць і тое, як элементы традыцыйнай культуры ўваходзяць у паўсядзённасць беларусаў. Напрыклад, вяселле ўжо нельга ўявіць без аўтэнттычнага ручніка, спечанага каравая... Больш за тое, у некаторых раёнах вяртаецца традыцыя ўпрыгожваць коней і ехаць на вяселле на вазах — так, як гэта было даўней... Той жа агракультурызм, які сёння паспяхова развіваецца ў Беларусі, не можа абысціся без зварту да традыцый: гэта і выступленні аўтэнттычных ансамбляў, і нацыянальная кухня, і прылады працы, і дэкор памяшканняў пры дапамозе кавальскіх ды драўляных вырабаў, і многае іншае...

Зважаючы на ўсё, пералічанае мною, магу сказаць, што традыцыямі сёння цікавіцца, у тым ліку, моладзь ды дзеці — праз гурткі, праз выступленні на розных этнафестывалях, згадайма хаця б тую ж “Берагіню”... А гэта значыць, што аўтэнттыка будзе жыць і ў XXI стагоддзі!..

Тэатральная плошча

Падобна, што часы, калі трупы пакідалі сцну, каб выправіцца на працяглы час на гастролі, сышлі ў нябыт. На змену прыйшлі так званыя абменныя гастролі паміж тэатрамі. Але і гэты новы від гастрольнай дзейнасці — не такая частая з’ява. Пра ўзаемаадносінны тэатраў-партнёраў — Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа з Віцебска і Мінскага абласнога драматычнага тэатра з Маладзечна я пісаў год таму. Кіраўнікі труп не сталі змяняць традыцыі і ў лістападзе наладзілі творчы абмен. А для мяне як гледча падзея стала нагодай папоўніць скарбонку назіранняў.

Вечар першы. Статусны

Абменныя гастролі адкрыліся спектаклем “Пахавайце мяне за плінтусам” па нашумелай апавесці Паўла Санаева. Рэжысёр-пастаноўшчык — мастацкі кіраўнік тэатра — Валерый Анісенка, ён жа — аўтар інсцэніроўкі. Сам спектакль намінаваны і заўважаны ў праграме ІІІ Нацыянальнай тэатральнай прэміі. Такі факт выклікаў павышаную цікавасць. Пасля прагляду мы спрачаліся з колішняй аднакурсніцай. Яна добра ведае аповесць, гледзела экранізацыю і пецябургскі спектакль. На яе думку, у гэтай інсцэніроўцы — свядома ці не — прыбраны момант, які тлумачыць паталагічную апеку Бабулі над сваім унукам: смерць яе ўласнага нованароджанага дзіцяці ў маладосці і псіхалагічны зрух, які адбыўся ў герані на гэтай глебе. Але... Пры інсцэніроўцы прозы не пазбегнуць страт або каржкціі сэнсавых акцэнтаў. Відавочна, віцебскі пастаноўшчык палічыў банальным матываваць чынікі Бабулі нейкімі фрэйдзіўскімі комплексамі ці душэўным засмучэннем.

У антракце ж прапачала заўвага гледача: ён глядзеў спектакль па гэтай жа апавесці ў Маскве, і там былі дэкарыцы з падтэкстам, а што, маўляў, тут?... Ды, па-першае, спектаклі, пастануленыя па адным матэрыяле, — не блізныя. Па-другое, тэатр мае на ўвазе ўмоўнасць, у тым ліку і афармлення. Гэтым прыёмам і скарыстаў мастак-пастаноўшчык Андрэй Жыгура. Сцэнаграфія — умоўная прастора па-за побытам.

Мастыхін

Прозвішча Кузьміч стала ў беларускай дэкаратыўна-прыкладным мастацтве вядомым і нават знакавым, калі ягоны носьбіт узнавіў нашу нацыянальную рэліквію — Крыж Ефрасінні Полацкай. У мастакоўскіх сем’ях дзеці часта становяцца мастакамі. Вось і сын занага майстра Мікалая Кузьміча пайшоў шляхам бацькі: Пётр Кузьміч таксама працуе з металам і эмалямі. Нядаўна ў Брэсце, дзе ён жыве, адбылася ягоная персанальная выстаўка.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Персаналія для творцы — рэч надзвычай адказная. Я ведаю нямала мастакоў, якія прыдбалі станоучы імідж праз удзел у групавых выстаўках і сапсавалі яго, калі адважыліся зладзіць персанальную. Гэта — як спяваў артыст у хоры, ды няблага, здаецца, і вырашыў, што здольны на большае: замахнуўся на соньнік... Я заўжды, калі слабе памятаў, падазрона ставіўся да такой з’явы, як калектыўная творчасць, і паважаў мастакоўскае памкненне да самастойнасці. Пётр Кузьміч засвоіў адпаведную выяўленчую мову, прынамсі, яе некаторыя важныя чыннікі. Ягоныя эмлі на метале маглі б быць дарчымі ў аэдобе інтэр’ераў.

Віцебск прыехаў у Маладзечна: "рэдка" і сінтэтычны артыст

Сона са спектакля “Дыліжанс”. Фота прывасцілі ў тэатр

Вечары “па абмене”

Алег ЧЭХАНЕЎ, акцёр Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледча, рэжысёр

ТЭКСТ

Дэфармаванае, разбітае жыццё, якое ўжо не наладзіць і не склеіць. Унук хутаецца ва ўмоўнае пакрыва. Гэта яго дзіцячая “хатка”, дзе ён спрабуе адмежавацца ад наваколя. Відэапраекцыі дзіцячых малюнкаў не раздражняюць і не адцягваюць увагу: гэта погляд дзіцяці на падзеі і людзей.

Ад акцёраў са сцены ідзе добры зарад. Самааддана, з якой выканавы гледзела экранізацыю і пецябургскі спектакль. На яе думку, у гэтай інсцэніроўцы — свядома ці не — прыбраны момант, які тлумачыць паталагічную апеку Бабулі над сваім унукам: смерць яе ўласнага нованароджанага дзіцяці ў маладосці і псіхалагічны зрух, які адбыўся ў герані на гэтай глебе. Але... Пры інсцэніроўцы прозы не пазбегнуць страт або каржкціі сэнсавых акцэнтаў. Відавочна, віцебскі пастаноўшчык палічыў банальным матываваць чынікі Бабулі нейкімі фрэйдзіўскімі комплексамі ці душэўным засмучэннем.

Вечар другі. Музычны “міленіум”

Артысты тэатра разыгралі мюзік-памфлет на дзве дзевы пад назвай “Дыліжанс” у рэжысуры Сяргея Кулікоўскага. Аўтар музыкі — вядомы кампазітар Уладзімір Кандрусевіч. У аснове лібрэта — аднайменны вершаваны твор расійскага артыста, рэжысёра, драматурга Леаніда Філаталі, пастануленыя па адным матэрыяле, — не блізныя. Па-другое, тэатр мае на ўвазе ўмоўнасць, у тым ліку і афармлення. Гэтым прыёмам і скарыстаў мастак-пастаноўшчык Андрэй Жыгура. Сцэнаграфія — умоўная прастора па-за побытам.

Мастак Святлана Макаранка не ставіла перад сабой задачу дакладна рэканструяваць час, у якім адбываюцца падзеі. Касцюмы стылізаваны, хутчэй, пад XIX стагоддзе

і ў некаторых дэталях перадаюць элементы электыкі. А сцэнічны вобраз выканавыцы галоўнай ролі — Элізабэт Рус (Наталія Аладка) аддалена нагадаў мне зорку амерыканскага кіно Мэрылін Манро. Здавалася, яшчэ хвілінка — і ў адной са сцен павінен ажыць вядомы здымак амерыканкі. (Дарэчы, дасціпны гледач пасля прагляду заўважыў, што і форма салдат прускай арміі зусім не адпавядае таму часу, але, мяркую, мастак мае права на асабісты погляд ды нейкія паралелі.)

Сцэнаграфія стылізавана пад кабарэ. Вялікая чорная заслона-арлекін, чорны ж пластык на падлозе і металічныя крэслы са спінкамі, якімі артысты размяжоўваюць прастору, перасоўваючы іх... Велізарная праца зроблена рэжысёрам па пластыцы Дзянянці Юрчанка: артысты працуюць у ансамблі. Наогул, у пастануцы на зіраецца структура і жорстка каркас.

Але пад час прагляду прыйшла думка аб залежнасці акцёрскай прафесіі. У спектаклі, зольшага, заняты артысты сярэдняга пакалення: Анжаліка Баркоўская, Георгій Лойка, Юрась Цвірка ды іншыя. За пляччы

ма ў іх шмат цікавых ды глыбокіх роляў, і свой “экзамен” на прафесійную годнасць яны здавалі неаднойчы. Але чаму не вывесці на авансцэну маладае пакаленне тэатра (яны выходзілі, але ў бязмоўнай масоўцы)? Мяркую, у такім спектаклі яны змаглі б атрымаць унікальны досвед сінтэтычнага артыста, які павінен выдатна рухацца, танцаваць і спяваць жыццём.

І яшчэ. Артыст драмы — не артыст музычнага тэатра. І як бы старанна першы ні выконваў вакальныя партыі, пажадана, каб яго агучвалі радыёмікрафонам. Але гэта — магчымасці тэатра і нябачная ды карпалівае праца куааператарскага цха.

Вечар трэці. Меладрама на развітанне

Апошні спектакль гастролей — “Пазычанае ішчасце” Фэдара Палачаніна ў пастануцы заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Вячаслава Грушова. Ён вызначыў жанр як “іранічная мілая драма на дзве дзеі”. За пяць гадоў пракуту спектакль вытрымаў 126 паказаў і карыстаецца поспехам у віцебскага гледча. Сак-

рэт — у простым сажце, які нагадаў гісторыі старых добрых кінамеладрам савецкага часу. І пастанулены ён, як мне здаецца, у традыцыйна старога добрага тэатра: павольная дзея з падрабязным разборам па сцэнах. Вясковая дзяўчына Ала (Ніна Абухова) выпраўляецца ў горад, каб атрымаць адукацыю і стаць настаўніцай. Па дарозе, у цяжкім, яна знаёміцца з маладым хлопцам, прыгажунчыкам Валерыем (Арцём Блахін). Паміж імі завязваюцца рамантычныя адносіны. Праз некаторы час Валерый знікае, пакінушы Алу ў “цікавым станавішчы”. Знікае, каб вярнуцца... Праз дваццаць гадоў — па асабістым запрашэнні ўласнай дачкі, якую ён ні разу не бачыў, на яе вяселле. Ці зможа Ала дараваць свайму колішняму каханаму, да якога яна захавала свае пачуцці? Ці злучацца яны зноў? На гэтыя пытанні аўтары спектакля прапануюць адказаць гледчу.

У пастануцы заняты тры пакаленні артыстаў тэатра. А па словах памочніка рэжысёра Святланы Дашкевіч, яшчэ — і “тыя з маладых, якія толькі рыхтуюцца стаць артыстамі”. Для іх гэта — школа і першы крок у прафесію...

Абменныя гастролі — гэта, у першую чаргу, творчы ўзаемаабмен. Вось свежы прыклад двух канкрэтных тэатраў. Валерый Анісенка паставіў на сцэне Мінскага абласнога драматычнага спектакль па п’есе Пятра Пладзіліна “Афінскія вечары”, што выклікаў цікавасць у мясцовага гледча. Чым не нагода, каб паказаць яго на сцэне тэатра, які ўзначальвае рэжысёр-пастаноўшчык, і правесці гэтую работу на відэафонах?..

Ну а наогул, гастролі для артыстаў — момант творчага “драйву”: асваенне іншай сцэнічнай прасторы і спроба знайсці кантакт з новым першы ні выконваў вакальныя партыі, пажадана, каб яго агучвалі радыёмікрафонам. Але гэта — магчымасці тэатра і нябачная ды карпалівае праца куааператарскага цха.

Апошні спектакль гастролей — “Пазычанае ішчасце” Фэдара Палачаніна ў пастануцы заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Вячаслава Грушова. Ён вызначыў жанр як “іранічная мілая драма на дзве дзеі”. За пяць гадоў пракуту спектакль вытрымаў 126 паказаў і карыстаецца поспехам у віцебскага гледча. Сак-

Што за межамі “тэхнічнай задачы”?

Пётр Кузьміч. “Defemation”

як падалося мне, не ўяўляе пакуль дакладна, “навошта” па-за межамі тэхнічнай задачы. Відачы, што аўтару цікава гуляць з колерам, фактурамі, формамі. Як многіх неафітэаў мастацтва, якія яшчэ не знайшлі ўласнай тэмы, яго цягне ў бок абстрактцыі, ад якой гледчыні ціццельна ні холадна. Падобна на тое, што творцу карціць “ахапіць неабдымнае”. Сведчаць пра гэта і назвы работ: “Чорнае і белае”, “Дэфармацыя”, “Трансфармацыя”, “Метамарфозы”, “Рух”, “Аб’ект”. Атрымліваецца — пра што заўгодна і адначасова ні пра што.

Некаторыя назвы напісаны на англійскай мове, што, мабыць, мусіць надаць творам метафарычнасці і таемнасці. На маю думку, экзальцыя не цягне на вызначэнне “праект”. У лепшым выпадку гэта — “клаўзура”, інакш кажучы, эскіз, над якім яшчэ варта працаваць.

Пётр Кузьміч. “Аб’ект”.

Пётр Кузьміч — чалавек таленавіты і валодае добрым творчым патэнцыялам. Ён абмінеў і тую акалічнасць, што металам у нас займаецца нямат мастакоў. А пры адсутнасці трывалай традыцыі, зафіксаванай у знакавых творах, міжволі мусіць “ісці лесам” замест торнай дарогі ды рабіць “адкрыццці”, недзе даўно “запатэнтаваныя”. Гэта нату-

ральны этап, але творчасць усё ж будзецца на іншай аснове.

К

Мастыхін

У Гродзенскім дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеі адкрылася выстаўка “Маё жыццё — гута” заслужаных дзеячаў мастацтваў Беларусі Уладзіміра Мурашвера і Людмілы Мягковай.

Творчасць Уладзіміра Мурашвера ўражае сваёй разнабаковасцю: у выяўленчым мастацтве глыбінй тэматычнай скіраванасці і смеласцю сюжэтных распрацовак, у дэкаратыўна-прыкладным — фантазіямі формамі, заснаванымі на светапоглядных асацыяцыях, а таксама дасканалым веданнем уласцівацей расплаўленай жывой масы шкла. Пасля заканчэння ў 1959 годзе Ленінградскага вышэйшага мастацка-прамысловага вучылішча імя Веры Мухінай ён быў накіраваны на працу на шклозавод “Нёман” у Бярозаўку пад Навагрудкам Гродзенскай вобласці, дзе працаваў да 2000-га, у тым ліку доўгі час — галоўным мастаком завода. Людміла Мягкова з’яўляецца аўтарам не толькі ўзораў шматлікіх вырабаў для масавага спажывання, але і ўнікальных мастацкіх твораў са шкла. Пасля заканчэння, як і Мурашвер, “Мухінкі”, разам з мужам прыехала ў Бярозаўку, дзе працавала на шклозаводзе мастаком, у тым ліку і галоўным.

Канцэпцыя выстаўкі ў Гродзенскім музеі заснавана на той духоўнай сувязі, што аднае асобы мастакоў са старажытным шклозаводам “Нёман”. Плён іх прафесійнай працы — работы са шкла, якія, не страчваючы ўтылітарнага прызначэння, нясуць у сабе высокую прыгажосць.

Шкло Мягковай грунтуецца на складаных метафарах, асацыятыўнай каларыстыцы, што нагадвае гледчам. Для апошніх, а срод іх зраўняў ёсць заўзяты тэатральны, тропі — нагода, каб атрымаць эмоцыі тэатра і нябачная ды карпалівае праца куааператарскага цха.

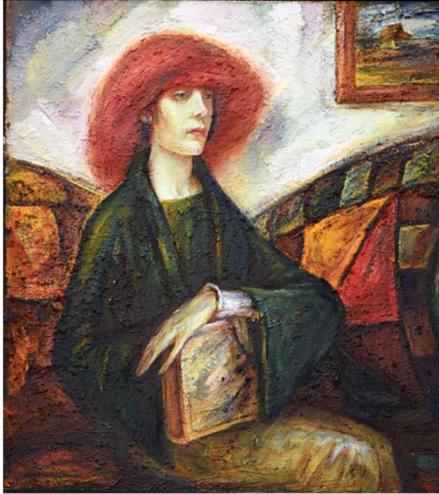
Камертон

27 лістапада на галоўнай філарманійнай сцэне краіны адбыўся чарговы канцэрт стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Такія вечары, што ладзіцца напрыканцы года ў якасці справаздачы, сталі ўжо традыцыйнымі, збіраючы па запрашальных выкладкаў, студэнтаў, навучніцаў профільных устаноў, а таксама шырокае кола аматараў музыкі. Каго ж і што мы пачулі?

Надзея БУНДРВІЧ

Святочная атмасфера панавала ў фазе Беларускай дзяржаўнай філармоніі яшчэ да пачатку канцэрта. Адбіваючыся ў влізным люстэрку, нібыта запрашаючы нас у Залосці, зіхалеца шарыкамі-ліхтарыкамі навагодня дэкаратыўнага кампазіцыі. Настройваючы на пазітыў, граў ансамбль цымбалістаў Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа — “Залатая струна” пад кіраўніцтвам Ганны Полесавай. На відэакране дэманстравалася служба пра дзейнасць фонду — праўда, не да канца. Электроніка быццам падкрэсліла, што яна можа “стаміцца” і “закапрывіць”, — у адрозненне ад герояў вечарына, якія браліся за наіскладаныя творы светнай музыкі літаратуры і дэманстравалі ў іх найвіртознаў тэхніку.

Але ж пачаўся канцэрт не іхнімі выступленнямі, а... “Канцэртам для мамы”. Так называецца дэбютная

Уладзімір Мурашвер. “Мясачна Крсты Біаіс”.

Уладзімір Мурашвер. “Гутнік Шахшчубскі”.

Дачыненне да агню і шкла

Марына ЗАГІДУЛІНА, мастацтвазнаўца (Гродна)

ТЭКСТ

гай”, “Ледзяны”, “Бурштын”, “Беларускі”, кампазіцыі “Фанфары”, “Кветкі на асфальце”, дэкаратыўныя вазы “Ноч у Белавежскай пушчы”, “Перамога”, дзе па-майстэрску выкарыстаны і пластычныя ўласціваці матэрыялу, і яго колеравая градацыі ды спалучэнні. У кампазіцыях — жаночая вытанчанасць, дакладная канцэптуальная распрацаванасць вобразнага ладу прыстрыманай элігантнасці мастацкіх сродкаў (камплект “Антык”).

Жывапісныя і графічныя работы Уладзіміра Мурашвера ў выяўленчых вобразах узаўяўляюць найбольш яркія моманты з жыцця мастакоў, непасрэдна звязаныя з іх працай на “Нёмане”. У першую чаргу, гэта творы, прысвечаныя “сэрцу” цылага прадпрыемства — гудце, дзе з расплаўленага шкла майстрамі-віртуозамі выдзімаюцца адмысловыя вырабы. Палатно “Народжаныя агнём” утрымлівае аўтапартрэт, тым са-

Людміла Мягкова. Набор з калеровага шкла “Квіценне”.

жывапісныя і графічныя работы Уладзіміра Мурашвера ў выяўленчых вобразах узаўяўляюць найбольш яркія моманты з жыцця мастакоў, непасрэдна звязаныя з іх працай на “Нёмане”. У першую чаргу, гэта творы, прысвечаныя “сэрцу” цылага прадпрыемства — гудце, дзе з расплаўленага шкла майстрамі-віртуозамі выдзімаюцца адмысловыя вырабы. Палатно “Народжаныя агнём” утрымлівае аўтапартрэт, тым са-

Стыпендыяты фонду: фундаментальна!

сужка Ягора Бякава, 19-гадовага студэнта другой нашай Акадэміі — мастацтваў. І дэманстравася гэты ролік невыпадкава: днямі ён атрымаў Гран-пры Міжнароднага фестывалю сацыяльнай рэкламы “Ладошка-2014” у Маскве, дзе ў розных намінацыях было прадстаўлена 216 работ з пяці краін.

Праграма дзвюхгадзіннага канцэрта спалучае вядомыя музычныя хіты і творы, якія па розных прычынах выконваюцца даволі рэдка. Адбіваючыся ў влізным люстэрку, нібыта запрашаючы нас у Залосці, зіхалеца шарыкамі-ліхтарыкамі навагодня дэкаратыўнага кампазіцыі. Настройваючы на пазітыў, граў ансамбль цымбалістаў Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа — “Залатая струна” пад кіраўніцтвам Ганны Полесавай. На відэакране дэманстравалася служба пра дзейнасць фонду — праўда, не да канца. Электроніка быццам падкрэсліла, што яна можа “стаміцца” і “закапрывіць”, — у адрозненне ад герояў вечарына, якія браліся за наіскладаныя творы светнай музыкі літаратуры і дэманстравалі ў іх найвіртознаў тэхніку.

Амаль усё салісты выступалі ў суправаджэнні аркестра пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Аляксандра Анісімава. Аркестр жа, у сваю чаргу, з’яўдаў два сім-

фанічныя калектывы — студэнцкі (Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі) і прафесійны (знакамітай Дзяржаўнай акадэміі) — наймастэйшай у рэспубліцы, які летас справіў 85-годдзе і ў якім працуюць зольшага выхаванцы ўсё той жа Акадэміі). Такі сумесны падвоены склад надаў музыцы нашага класіка Яўгена Лебава асабліваю яркасць, насычанасць фарбаў. Магутна, шырока, паўнагучна грывмуў і фінальных Кант-гімн з “Полацкага сытка” ў апрацоўцы Вячаслава Кузняцова, вітаючы гасцей вечара і яго ўдзельнікаў, што ўсе разам выйшлі на сцэну. У некаторых жа іншых творах, пэўна, прыйшоўся б да месца больш сціплы склад, які надаваў бы характарнасці штыхам, дапамагаў стварыць больш вытанчаную музычную інтэрпрэтацыю.

Сонечныя промніў дадало ў канцэрт выкананне “Сонечнага кола” Анатолія Гайданкі. Аркестр папросту не паспяваў за неверагоднай віртуознасцю салісты — славуты цымбалісты Аляксандры Двенісеня, удзельнікі класічнага “Еўрабачання”. Але больш за ўсё ў яе выкананні скарыла прапаўдзе казачнае — то пікантнае, то пляшчотнае — пішчыката, што азначае ігру шчыпком, а не з дапамогай палачка.

Вакалісты Настасся Храпіцкая і Віктар Мендзелеў звярнуліся да такога опернага хіта, як знакамітай “Заздароўная” з оперы Дж.Вердзі “Травіята”, што яшчэ больш наблізіла навагоднюю атмасферу. Першая скрыпка аркестра Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Кацярына Пукст абрала для свайго выступлення першую частку аднаго з самых складаных твораў канцэртнай класікі — Скрыпінчнага канцэрта Яна Сібеліуса. Вялічэніст Міхаіл Радунскі выканаў Венгерскую рапсодыю Давіда Попера — з рамантычным імплтам, выбудаванаасцю драматургіі, прыгожым вырыскародным гукам і шалёнай віртуознасцю.

Арфістка Настасся Уварова перанесла слухачоў ў XVIII стагоддзе, да музыкі Георга Крыштофа Вагензейля. Салістка вычулася ў нашым Гімназіі-каледжы мастацтва імя І.Ахрэмчыка, а цяпер працягвае адукацыю ў знакамітай ЦМШ пры Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі.

Фенаменальна флейтыстка Юлія Шчасновіч (менавіта ёй, у знак прызнання таленту, Уладзімір Співакоў падарыў інструмент вядомай французскай фірмы) з лёгкасцю быццам гуляючы, пераадолела шалёны “галаваломкі” першай часткі

На шматлікіх графічных партрэтах адлюстраваны людзі, лёс якіх быў звязаны з заводам. Дасканала выкананыя тэхнічна, зробленыя з вялікай паваягі да чалавека, графічныя аркушы прадстаўляюць вобразы-тыпы, успрынятыя мастаком на высокім гуманістычным узроўні. Яркі-экспрэсіўнымі атрымаліся жывапісныя партрэты мастакоў-калег, дзе спазнаецца не толькі ўнутраны свет партрэтамага, а і вызначаецца суб’ектыўная аўтарская ацэнка прадстаўленай асобы.

Яшчэ адно творчае асяроддзе, вобразна і эмацыяна ўвасобленае на палатнах, — асабістая майстэрня Уладзіміра Мурашвера, дзе прыходзілі мары, натхненне, рэалізаваўшы задуманыя праекты: “У майстэрні”, “Мой дом — мая крапнасць”, “З акна майстэрні”. Свой прафесіяналізм мастак перадаваў іншым і вёў у горадзе мастацкую студыю. Гэтая грань жыцця таксама знайшла адлюстраванне ў жывапісных творах (“У студыі”). Гародскай прасторай, дзе было ўтульна і цёпла душы, сталі вуліцы Навагрудка, суседняга горада з няўлоўным лярэйскам каларытам — крамамі, сінагогам, таму старыя вулічкі з такой любоўю занатаваны творчым.

Шэраг жанравых работ вярнуў да драматычных палатнаў і гісторыі чалавечых падкрэслівваючы непасрэдна дачыненне аўтара да той вогненнай стыхіі, ад якой залежыць увесь вытворчы працэс і якая канцэнтруе эмоцыі ды фантазію, дапамагае тварыць. Гудце як ленага шкла майстрамі-віртуозамі выдзімаюцца адмысловыя вырабы. Палатно “Народжаныя агнём” утрымлівае аўтапартрэт, тым са-

жывапісныя і графічныя работы Уладзіміра Мурашвера ў выяўленчых вобразах узаўяўляюць найбольш яркія моманты з жыцця мастакоў, непасрэдна звязаныя з іх працай на “Нёмане”. У першую чаргу, гэта творы, прысвечаныя “сэрцу” цылага прадпрыемства — гудце, дзе з расплаўленага шкла майстрамі-віртуозамі выдзімаюцца адмысловыя вырабы. Палатно “Народжаныя агнём” утрымлівае аўтапартрэт, тым са-

жывапісныя і графічныя работы Уладзіміра Мурашвера ў выяўленчых вобразах узаўяўляюць найбольш яркія моманты з жыцця мастакоў, непасрэдна звязаныя з іх працай на “Нёмане”. У першую чаргу, гэта творы, прысвечаныя “сэрцу” цылага прадпрыемства — гудце, дзе з расплаўленага шкла майстрамі-віртуозамі выдзімаюцца адмысловыя вырабы. Палатно “Народжаныя агнём” утрымлівае аўтапартрэт, тым са-

жывапісныя і графічныя работы Уладзіміра Мурашвера ў выяўленчых вобразах узаўяўляюць найбольш яркія моманты з жыцця мастакоў, непасрэдна звязаныя з іх працай на “Нёмане”. У першую чаргу, гэта творы, прысвечаныя “сэрцу” цылага прадпрыемства — гудце, дзе з расплаўленага шкла майстрамі-віртуозамі выдзімаюцца адмысловыя вырабы. Палатно “Народжаныя агнём” утрымлівае аўтапартрэт, тым са-

жывапісныя і графічныя работы Уладзіміра Мурашвера ў выяўленчых вобразах узаўяўляюць найбольш яркія моманты з жыцця мастакоў, непасрэдна звязаныя з іх працай на “Нёмане”. У першую чаргу, гэта творы, прысвечаныя “сэрцу” цылага прадпрыемства — гудце, дзе з расплаўленага шкла майстрамі-ві

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

І не выключана, калі мужчыны гэтыя наведвалі некалі той самы ЦЭВ. Ну а пра цяжасці ў дзейнасці апошняга яго кіраўніцтва лічыць мэтазгодным не распаўсюджацца, тлумачы, што калі праблемы і здараюцца, то ўсё гэта моманты рабочыя. Зрэшты, ад фінансавай дапамогі мецэнатаў ды спонсараў тут не адмовіліся б: праект па добраўпарадкаванні прылеглай да Цэнтра тэрыторыі ўжо існуе...

Куды культуры без сантэхніка?

Кабінет Раённага метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы ў "добраўпарадкаванні" не мае патрэбы. Цэнтр сам ім, у прыцыпе, займаецца, курыруючы 28 клубных устаноў раёна. Ён забяспечвае іх неабходнай метадычнай літаратурай, дапамагае ў арганізацыі святаў вёсак (цягам 2014-га такіх адбылося ўжо 38).

— Адзін з напрамкаў дзейнасці — адраджэнне культурна-гістарычнай спадчыны раёна, — уводзіць у курс спраў метадыст Андрэй Баўтрукевіч. — На месцах ёсць такія ўстановы, у якіх працуе адзін чалавек (як правіла, жанчына), якому без нашай дапамогі і падтрымкі прыходзіцца цяжка: і шавец і жнец і на дудзе ігрэц — і дырэктар установы, і загадчык гаспадаркі, і ледзь не сантэхнік. Але неяк выкручваецца...

Прытым што аптымізацыю не ўсе работнікі культуры сустрэлі з натхненнем, рукі ў іх не апусціліся. Ініцыятыўныя людзі нікуды не зніклі, тым больш, тое, чым яны займаюцца, — гэта сваё, роднае, што патрабуе пастаяннага догляду, клопату, захавання, развіцця. Вілейскі раён, у якім — 19 калектываў, што носяць званне "народны", таму пацвярджае. Напрыклад, у вёсцы Крывое Сяло дзецям даюць навыкі саломкапляцення, а ў Каловіцкім доме майстроў плятуць найпрыгажэйшыя кошыкі, шмат часу надаюць даследчай працы. І яшчэ на Вілейшчыне шмат займаюцца адраджэннем абрадаў на месцах.

— На жаль, з-за таго, што культура вельмі абмежаваная ў сродках, не заўсёды ўсё адбываецца так, як задумвалася, — дзеліцца метадыст Тамара Тышкоўская. — Але асноўная ідэя захоўваецца,

"К" інфармуе

У гонар Перамогі: пошук крэатыву

У краіне стартаваў Міжнародны конкурс плаката патрыятычнай тэматыкі, прысвечаны 70-годдзю Вялікай Перамогі. Заяўкі на яго трэба даслаць да 15 снежня на адрас: 220012, г. Мінск, вул. Сурганава, 14а, альбо на электронную пошту museum@bdam.by з абавязковай пазнакай "На конкурс плаката".

Сярод мэт творчага спаборніцтва — умацаванне гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў, павязей сяброўства і добрасуседства на аснове агульнай гістарычнай памяці героіка-патрыятычнага мінулага народаў краін СНД, садзейнічанне сродкамі мастацтва плаката маральнаму і грамадска-патрыятычнаму выхаванню моладзі. У ліку задач — стварэнне абагульненых мастацкіх вобразаў, што спрыяюць канса-

Знятаку і без "візы": журналіст "К" + мясцовы "інсайдар" ва ўстановах культуры

Зусім не пра надвор'е:

У Вілейцы — гаворка пра інтэрактыў і патрэбу ў "непустых" відовішчах

зберагаюцца галоўныя складнікі святаў: мы не манім і да пустых забавак не апускаемся...

Каментарый аўтара:

— Чуткам я не надта давярэю, але гэтыя мне чамусьці здаюцца не далёкімі ад ісіцыны. Што адчуваецца ў раёне недахоп маладых спецыялістаў (музыкантаў, харэаграфістаў), што насцярожвае скарачэнне ліку сельскіх бібліятэк (ёсць, вядома, бібліюсы, але... насцярожанаць не знікае). Часам у галаву прыходзіць думка такога плана (і не канкрэтна Вілейскага раёна тое датычыцца, а сітуацыі ўвогуле), каб не давлялася аднойчы з нейкай прычыны павярнуць кола аптымізацыі назад, каб захаваліся безумоўна каштоўныя кадры, каб прыпыніць ліквідацыю устаноў, здачу плошчаў у наём, продаж або "замарожванне" устаноў культуры. Вось толькі не аказалася б позна...

Усё для людзей!

Вы яшчэ не забыліся, што ад "усіх хвароб" дапамагае добры рамонт? Зараз нагадаю...

— Як вы самі бачылі, у Палацы культуры вядзецца рамонт (фасад будынка ўжо даведзены да ладу) так званым гаспадарчым

спосабам, — кажа дырэктар ПК Алеся Высоцкая. — Стараемся ў кароткія тэрміны ахапіць максімальны аб'ём: у першую чаргу рамантуюцца харэаграфічныя залы, памяшканні танцавальных, вакальных гурткоў. Кім ганарымся? Безумоўна, усімі, без выключэння, калектывамі. Але адзначыць хацелася б народны хор ветэранаў вайны і працы, выступленні якога карыстаюцца велізарнай любоўю гараджан, ды народную вакальную групу "Суквецце" — гэта чатыры чалавекі, сярод іх — намеснік начальніка РАУС Андрэй Дударчык, педагог Дзяржаўнага прафесійна-тэхнічнага каледжа Леанід Гайчук... Спецыфіка іншага нашага калектыву — народнага ансамбля "Весялінка" — захаванне і развіццё жанравых асаблівасцей музычнай культуры Вілейшчыны...

Найбольш жа папулярныя ў жыхароў Вілейкі харэаграфічныя гурткі, узорная эстрадная студыя "Экспромт" і клуб "Ветэран". Прапануючы свае паслугі, Палац ідзе насустрач пажаданням месцічаў. Так, прадстаўнікі жаночай яго часткі папрасілі арганізаваць для іх заняткі па шэйпінгу — няма праблем. Паступіла прапанова стварыць "Школу вядучых" — у асобе рэжысёра Палаца знайшоўся спецыяліст, які ўзяўся выкладаць пастаноўку

Таша Сушко

Тамара Тышкоўская і Андрэй Баўтрукевіч

Сяргей Ганчар

Алеся Высоцкая

маўлення і акцёрскае майстэрства (цяпер некаторыя канцэрты вядуць не толькі работнікі ПК).

Платным сярод усіх гурткоў з'яўляецца толькі харэаграфічны (40 тысяч рублёў у месяц), а пазабюджэтных сродкі ўстанова зарабляе, праводзячы канцэрты, арганізуючы танцавальныя вечары, карпаратывы. Фінансы, атрыманыя ад кірмашоў, якія праходзілі ў ПК, дапамаглі пашыць камплект дарагіх сцэнічных строяў.

Адна з задач Палаца культуры заключаецца ў тым, каб прыцягнуць пад свой дах мясцовыя таленты. На працягу апошніх пяці гадоў тут праходзіць эксклюзіўныя шоу, напрыклад, "Дзве зоркі", калі на сцэне спяваюць артысты ПК, а таксама дырэктары заводаў і фабрык, іншыя непрафесійныя выканаўцы, падзеленыя на пары. Маецца прадстаўленне "Карнавальная ноч", якое ілюструе перыпетыі вядомага фільма, і конкурс "Шансон ля мора". Увесну ж, магчыма, запусціць праект з удзелам дзяцей Вілейскага раёна на штат тэлевізійнага "Я пяю!".

На нейкія невырашальныя праблемы Алеся Васільеўна мне наракаць не стала: з дробязямі ў ПК спраўляюцца ўласнымі сіламі, не турбуючы кіраўніцтва; рамонт таксама не выклікае галаўных боляў. Хіба толькі... Гукаўзмацняльная апаратура: патрэба — менавіта ў яе камплекце, а не ў асобных складніках, якія цяпер выкарыстоўваюць творчыя каманды Палаца...

Каментарый аўтара:

— "Фактар моладзі" — тых, каму гадоў ад 14 да 20, — не абмінуў і Палац культуры Вілейкі. Масвага прышэсця ў яго гурткі гэтай узроставай катэгорыі не назіраецца. Збіраюцца вялікімі кампаніямі толькі на дыскатэкі. У якасці ж "прынады" выкарыстоўваюцца правараныя спосабы: вась мерпрыемства, у рамках якога адбудзецца конкурс з добрымі прызамі; прывядзі з сабой сябра — атрымай бонус. Дзейнічаюць такія гаплікі, як правіла, раз-ава. Увогуле ж, стан рэчэй сёння, на мой погляд, такі: гадоў у пятнаццаць падлеткі "губляюцца", змяняючы адно захваленне іншым, а да сваіх трыццаці некаторыя з іх, "перахварэўшы" на што толькі можна, самі прыходзіць у ПК у нечым сфарміраванымі асобамі, якім, праўда, не хапае і зносін, і ўлюбёнай справы на вольны ад працы час. Акцэнт на апошнюю катэгорыю (30+), як мне падалося, у дзейнасці устаноў прасочваецца, што не азначае, нібыта на цяперашніх юнакоў і дзяўчат заблыліся: спадарыня Высоцкая думае над тым, якія праекты могуць прывесці іх у Палац, якія гурткі здольныя зацікавіць надоўга. Упэўнены, у гэтай маладой, прыгожай, энергічнай, амбіцыйнай, творчай жанчыны ўсё атрымаецца!..

На людным месцы

Не так даўно народны ансамбль народнай песні і музыкі "Сузор'е" Прасевіцкага СДК і юная артыстка з Лапіцкай СШ Лізавета Заяц прымалі ўдзел у фестывалі "Факел" ААТ "Газпрам", што праходзіць у раёніскай Белгарадзе.

АСІПОВІЧЫ

А да гэтага прайшоў адборачны тур, дзе за права ўвайсці ў дзясятку лепшых змагаліся 120 прэтэндэнтаў з усіх філіялаў і падраздзяленняў карпарацыі. Акрамя асіпаўчан,

Лізавета Заяц і старшыня журы Аляксандра Пермякова.

І прарыў, і стымул

нашу краіну прадстаўлялі творчыя аб'яднанні з Оршы, Мазыра, Маладзечна, Баранавічаў, Мінска... За некалькі конкурсных дзён журы прагледзела 150 нумароў па асноўных дарослых і дзіцячых намінацыях: "Вакал", "Харэаграфія", "Вакальна-інструментальны ансамблі", "Эстрадна-цыркавы жанр", "Арыгінальны жанр", "Фальклор".

Распавядае мастацкі кіраўнік "Сузор'я" Наталля Еўдакімовіч: — Нам упершыню выпаў гонар выступаць за філіял Асіповіцкага ўпраўлення газправадаў кампаніі. За гады існавання фестываль адкрыў дарогу многім талентам. Узначальвала судзейскую брыгаду народная артыстка Расіі, прафесар Аляксандра Пермякова — кіраўнік

І зноў пра інтэрактыў

Як не згадаць іншага маладога вілейскага кіраўніка ўстановаў культуры — дырэктара Краязнаўчага музея Сяргея Ганчара.

— У выставачнай зале, якая працуе на базе музея, праходзяць не толькі ўласна паказы карцін, вырабаў народных майстроў або фотавыстаўкі, але і музычныя вечары, імпрэзы, звязаныя з гісторыяй краю, — распавядае Сяргей Мікалаевіч. — У апошнія гады ў нас былі прачытаны лекцыі па сучасным мастацтве, беларускім

"Дарога жыцця" ад Эдуарда Мацюшонка.

ды правядзення мерапрыемстваў адпаведна яго тэме строі.

— Не быў бы шчырым, каб сказаў, што той жа інтэрактыў або, дапусцім, выстаўку мабільных фатаграфій "інстаграм", якія цяпер модныя сярод моладзі, мы не выкарыстоўваем, каб такімі спосабамі прыцягнуць увагу да нейкіх глыбінных рэчаў — да гісторыі свайго краю, да яго культуры, мастацтва, — кажа адкрыта Ганчар. — Не ўсе сродкі добрыя ў дасягненні мэты, але з дапамогай гэтых мы, спа-

Каментарый аўтара:

— Той аб'ём інфармацыі, якім мяне забяспечыў дырэктар, — сапраўды ўнушальны. Ганчар — чалавек гіперактыўны, крэатыўны, увесь у планах і марах, якія спраўджаюцца, між іншым. Вось пагалоскай стала тое, што кіраўніцтва ўстаноў культуры скардзіцца на недахоп сродкаў, а то яны б такое паказалі... А Сяргей Мікалаевіч здабывае іх, грошы, звыклымі спосабамі — пазабюджэтам, супрацоўніча-

культура ад "+15" да "+30"

мастацтве наогул, пра тых дзеячаў культуры, якія нарадзіліся на Вілейшчыне.

Цяпер дэманструюцца палотны жывапісца Эдуарда Мацюшонка — знакавай постаці раёна: менавіта яго творамі ў 1997 годзе адкрывалася сама зала, а немалая частка работ майстра ўяўляе з сябе мастацкую рэканструкцыю падзей далёкага мінулага. Цэнтральная ж кампазіцыя новай экспазіцыі — сімвалічны алтар памяці, дзе кожны наведвальнік можа запаліць свечку, і саматканая палатно ("Дарога жыцця"), на якім можна размясціць фатаграфіі сваіх продкаў. Гэты праект — "Дзяды" — даў старт серыі выставак, што пройдуць бліжэйшым часам, прысвечаных людзям, якія з'яўляюцца гонарам Вілейшчыны — мастакам Льву Альпяровічу і Нікадзіму Сілівановічу.

Як вы зразумелі, "пытанне" праславаўшага інтэрактыву ў музейнай дзейнасці мы не абыйшлі ўвагай. Сяргей Ганчар ставіцца да яго з засцярогай і кажа, што галоўная функцыя такіх устаноў заключаецца ў іх навукова-пазнавальным характары. І прыводзіць у якасці адмоўнага прыкладу адзін з кіеўскіх музеяў, што спецыялізуецца на перформансе і сучасным "арце". Дык вось, у пагоні за наведвальнасцю, а значыць — за грашыма, ён ператварыўся ў "забаўляльнае" нешта. Прыцягвае тая ўстанова публіку, у тым ліку, інсталляцыямі, якія з'яўляюцца некарэктнымі формамі і падрабязнасці жыцця чалавека... А вось да станоўчых прыкладаў мы з дырэктарам аднеслі

Іна Здановіч і арганізацыя.

акцыю 2010 года, калі Краязнаўчы музей з Палацам культуры і мясцовым радыё пры падтрымцы мясцовых улад правялі Ноч музеяў, задзейнічаўшы пад маштабнае дзейства, што ўключала рок-канцэрт і тэатралізаванае прадстаўленне, адну з гарадскіх плошчаў. На будучыню спадар Ганчар прапануе аправаваць у раёне такі праект, як "Ноч куль-

туры", калі не толькі музеі, але і іншыя ўстановы сферы маглі б прымаць наведвальнікаў да позняга вечара і нават уначы, вабячы іх цікавымі праграмамі. А наогул, як лічыць візаві, у Беларусі інтэрактыў пакуль укараняецца ў працу традыцыйных музеяў ды выставачных залаў павольна і на ўзроўні, умоўна кажучы, "пераапраанання" іх служачых з наго-

дзяюся, даём дадатковы імпульс да таго, што маладыя людзі адчуваюць цягу да фундаментальных, базавых рэчаў...

Яшчэ адзін са сродкаў у тым жа кірунку — сувенірная крама, размешчаная ў памяшканні залы. Дарэчы, не ўсе калегі Сяргея Мікалаевіча адкрылі ў сваіх установах аналагічныя шапікі. Маўляў, накладна: прыбытак — невялікі, а таксама дадатковага чалавека трэба браць у штат... Ганчар ставіць у аснову папулярнасцю роднага краю, незалежна ад таго, выгадныя фінансава або не ягонай установе метады такога пашырэння. Таму прадаўцамі ў краме працуюць, змяняючы адно аднаго праз нейкі тэрмін, людзі з фізічнымі недахопамі, зарплату якім выплачвае мясцовы Цэнтр занятасці па праграме рэабілітацыі. Усё геніяльна проста, не стамляюся у тым пераконвацца!

— Што турбуе ў працы? — задумваецца Сяргей Мікалаевіч. — Да прыемных хваляванняў аднаго адкрыцця пасля капітальнага рамонтна будынка музея. Налета там пачнём ствараць і новую экспазіцыю, а таксама паспрабуем прадставіць традыцыйныя тэмы ў крыху іншым ракурсе. На бліжэйшыя пару гадоў працы, каб надаць музею новае аблічча, нам хопіць. А з хваравітага, што тычыцца наогул музейнай дзейнасці ў Беларусі, — кадравая праблема. Узровень падрыхтоўкі спецыялістаў. Выпускнікі навукальных устаноў разумеюць, як працаваць, але ведаў аб сучасных тэндэнцыях у гэтай галіне ім відавочна бракуе...

ючы са спонсарамі, — і тымі, таксама вядомымі, аб выкарыстанні якіх гаворыцца на дзяржаўным узроўні, але да іх звяртаюцца не ўсе, — удзелям у грантавых праектах. І перамог тут у яго — не злічыць. Ну а з невыказанага ім, думаецца, пры ўсёй функцыянальнасці выставачнай залы — кампактнай ды ўтульнай, павелічэнне плошчы яму не зашкодзіла б...

"Шкілеты ў шафе" нам не патрэбны!

У іншых гарадах асобныя кіраўнікі устаноў культуры, бывала, падпускалі, хай і ў жарталівым кантэксце, "шпількі" на адрас сваіх калег, у Вілейцы ж усе трымаюцца адно за аднаго, выключна ў цёплых тонах характарызуючы працу ўстаноў. Як вось ўжо паспелі заўважыць, я таксама не імкнуўся да таго, каб напоўніць матэрыялы рубрыкі "чарнухай" ды "жаўцізнай". Не для таго задумваўся цыкл артыкулаў, якія апаўдаваюць пра тое, як заезджы журналіст і мясцовы "сталкер" няпрояшанымі гасцямі прыбываюць ва ўстановы культуры і ўсё-такі вытрасаюць на ўсеагульны агляд "шкілеты" з іх "шаф". Мы спрабуем, наколькі гэта магчыма, аб'ектыўна зірнуць на жыццядзейнасць такіх устаноў праз павелічальнае шкло мінскае і скрозь прызму мясцоваю. Вам, чытачам ды героям публікацый, і вырашаць, атрымліваецца гэта ў нас ці не...

K

Дзяржаўнага акадэмічнага рускага хору імя М.Пятніцкага, якая не толькі выстаўляла адзнакі, але і разам з іншымі членамі журы давала майстар-класы. Нашы канкурэнты здзіўлялі яркімі, папраўдзе прафесійнымі, артыстычнымі нумарамі. Але і асіпаўчанае, як кажуць, не лыкам шытыя: скарылі публіку самабытнасцю і харызматычнасцю.

Мужчынскі склад ансамбля прапанаваў увазе глядачоў беларускі народны танец "Таўкачы", а Лізавета Заяц акапальна праспявала адну са старадаўніх песень, якія выконвалі нашы продкі. Прычым на яе лягла адказнасць першай заявіць пра нашу беларускую дэлегацыю. Пераадолаў страх, не спасавала перад вялікай залай ды масцітымі артыстамі! І — заняла II месца ў намінацыі "Народны вакал", атры-

маўшы магчымасць паўдзельнічаць у фінале фестывалю, які пройдзе вясной у Славені. Хто ведае, можа, праз некаторы час убачым Лізу на прафесійнай сцэне? "Сузор'е" ўцы ж узяліся на трэцюю прыступку. Для нас выступленне на такім прэстыжным конкурсе — не толькі прахвалу на больш высокі ўзровень, але і прызнанне ранейшых заслуг, і стымул да далейшага росту.

Парадавала і тое, што арганізатары прапанавалі насычаную культурную праграму: знаёмства з цудоўнымі тутэйшымі мясцінамі, у тым ліку з вядомай Прохараўкай. Прыязджаў на фест і Вялікі сімфанічны аркестр імя Чайкоўскага. Юныя артысты прапанавалі дабрачынны канцэрт "Дзеці-дзецям!".

Ніна ВІКТОРЧЫК
Фота аўтара

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77,

альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце на

facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby,

twitter.com/kimpressby, instagram.com/kimpressby

Беларусы свету

Год беларускай культуры ў Ізяславе, які першапачаткова планаваўся ва ўстановах культуры Украіны як Год беларускай культуры ва Украіне, набліжаецца да свайго завяршэння. Днямі адбыўся другі (заклучны) этап конкурсу чытальнікаў беларускага прыгожага пісьменства, які цалкам складаўся з беларускай байкі.

УКРАЇНА

Заўважу, што першы тур конкурсу быў пабудаваны на вершах беларускіх паэтаў, якія яны прысвяцілі Украіне і яе народу, таму дэвізам конкурсу з'яўляўся цудоўны радок Янкі Купалы "Украіна, цвеце любы, сонцам гадаваны...". А перамогу ў ім здабыла тады яшчэ вучаніца 11-Б класа гімназіі № 5 Настасся Даніленка. Другі тур чытальнікаў пачаўся з майго выступлення. Канкурсантам і слухачам, якія цалкам запоўнілі чытальную залу раённай бібліятэкі, я распавёў пра беларускую бай-

Конкурс — завершаны

ку, што з'явілася напрыканцы XIX стагоддзя, а аўтарамі першых сталі Альгерд Абуховіч і Францішак Багушэвіч...

Потым байка трапіла пад таленавітыя пёры Якуба Коласа і Янкі Купалы. Менавіта з чытання байкі "Конь і Сабака" Якуба Коласа і пачалося спаборніцтва чытальнікаў. Віталія Цыганкова вельмі дасціпна паставілася да тэксту абранага твора. Байку Коласа змяніла байка Янкі Купалы "Асёл і навука", што чытаў Юрась Дзямчэўскі — студэнт Ровенскага гуманітарнага ўніверсітэта, першакурснік, які на выхадныя прыязджае дахаты ў Ізяслаў.

Наш гурт беларускай культуры носіць імя "Зорка Венера", таму абісціся без аўтара аднайменнага твора — Максіма Багдановіча канкурсанты сабе не дазволілі: Агнешка Літвінчук па-майстэрску прачытала яго байку "Варона і Чыж". А потым адзін за другім чыталіся творы карыфея гэтага жанру Кандрата Крапівы... Пасля прагучалі байкі Міхаса Скрыпкі, Уладзіміра Корбана, Эдуарда Валасевіча, Хведара

Жычкі, Ніла Гілевіча, Рыгора Бардуліна, Хведара Чэрні... Заканчваць "парад-але" чытальнікаў баек давалося мне, старшынні журы конкурсу. Я прадставіў на суд прысутных свае мікрабайкі "Хай спявае", "Лежабока", "Прадбачлівая жонка", "Фокс", "Субардынацыя"...

Пераможцам конкурсу чытальнікаў беларускай байкі аднагалосна прызнана Агнешка Літвінчук — вучаніца 11-Б класа гімназіі № 5, якой быў уручаны галоўны прыз конкурсу: альбом Анатоля Клешчука "Беларусь, зямля пенсіяроў", прысвечаны Янку Купалу і Якубу Коласу, у якім выкарыстаны архіўныя фотаздымкі з літаратурных музеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Карыстаючыся момантам, хачу падзякаваць дырэктару Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Міністэрства культуры Беларусі, спадару Міхасю Рыбакову, які перадаў мне гэты альбом.

Пятрусь КАПЧЫК,
кіраўнік гурта беларускай культуры "Зорка Венера"
Ізяслаў, Украіна

Тактыка культурнага развіцця

Музейны квэст запатрабаваны

Безваротна канулі ў Лету тыя часы, калі супрацоўнікі музеяў у цышы экскурсіі чыталі лекцыі або вялі экскурсіі для ўдзельнікаў наведвальнікаў — дзяцей або дарослых. Сам факт існавання музея, хай нават і з суперсучасным на чынным, ужо не дзівіць уяўленне цяперашняга пакалення наведвальнікаў і не з'яўляецца стымулам да наведвання храма муз.

Але неабходнасць сеяць "разумнае, добрае, вечнае" ніхто не адмяняў. Больш за тое: у тэхнакрытычным XXI стагоддзі гэта асабліва актуальна! Вось тут і надыходзіць час цудаў, разгадка таямніц і пошукаў скарбаў — час віртуознага інтэрактыву, у якім супрацоўнікі музеяў часам пераўзыходзяць саміх сябе. У поўнай меры гэта адносіцца і да Бабруйскага краязнаўчага музея, наведвальнікаў якога заўсёды чакаюць свае "разыначкі".

Гэта экскурсіі з элементамі анімацыі, гульні-квэсты "Паляванне на Тура", "Таямніцы старога горада", фальклорна-анімацыйныя праграмы "Эхала Каляда на белым кані" і "Блаславі, Божа, вясну прыгукні...", прадстаўленні тэатра-батлейкі, майстар-класы "Беларуская народная лялька" і навагоднія акцыя "Зробім каляднага анёла разам", віртуальныя выстаўкі, разнастайныя відэапрэзентацыі, відэавіктарыны, відэагульні. Як паказвае практыка, такія інтэрактыўныя мерапрыемствы не пакідаюць аб'якавымі ні дарослых, ні дзяцей, уздзейнічаючы перш за ўсё на эмацыйным узроўні і дапамагаючы абудзіць у душы часцінку прыгожага і гарманічнага, любові да роднай зямлі, яе гісторыі і культуры. А яшчэ даюць магчымасць арыгінальна адзначыць свята, зрабіць падарункі сваімі рукамі або проста цікава адпачыць. Вось такім чынам школьнікі СШ № 9 Бабруйска вырашылі адзначыць Дзень абаронцаў Айчыны. Дзеці абралі музейны занятка "Солдатушкі, бравы ребятушкі!". Хлопчыкі прайшлі адбор у рэкруты XIX стагоддзя, запісаліся ў роты тых палкоў, якія размяшчаліся ў 1812 годзе на тэрыторыі Бабруйскай крэпасці: пяхотныя, егерскія, артылерыйскія, піянерныя... Юныя "рэкруты" маршыравалі на "пляцы", будавалі частакол на дне крапаснага рова, наводзілі пераправу праз раку, дастаўлялі корм для коней і правіянт для гарнізона. Стаміўшыся ад цяжару ваеннай службы, рабаты падсіпоўваліся салдацкім хлебам. А на памяць займелі эмблемы сваіх родаў войскаў...

■ **Надыходзіць час цудаў, разгадка таямніц і пошукаў скарбаў — час віртуознага інтэрактыву, у якім супрацоўнікі музеяў часам пераўзыходзяць саміх сябе. У поўнай меры гэта адносіцца і да Бабруйскага краязнаўчага музея.**

Аб мерапрыемствах супрацоўнікі музеяў пастаянна інфармуюць навучальныя ўстановы, рассылаючы тэматыку мерапрыемстваў, заключаючы дамовы і складаючы сумесныя планы. Мерапрыемствы прапануюцца і ў шосты дзень тыдня, і ў дні школьных канікул, і для летнікаў. Праводзіцца "Тыдзень музеяў у школе", для дзіцячых садкоў — праграма выязных мерапрыемстваў "Музей у чамадане", для Новага года складзены цыкл заняткаў "Навагодні калейдаскоп", распрацаваны праграмы "Бабруйсказнаўства" і "Калядны карагод". Па асобных планах вядзецца супрацоўніцтва з каледжамі і сярэднімі адукацыйнымі навучальнымі ўстановамі, з праваслаўнай гімназіяй, з аматарскім аб'яднаннем клубам "Крынічка", членамі якога з'яўляюцца навучэнцы спецшколы-інтэрната для дзяцей з парушэннем слыху.

Бягучы год — асаблівы для Бабруйскага краязнаўчага музея, якому сёлета — 90. Нягледзячы на паважны век, ён ідзе ў нагу з часам, а, магчыма, у чымсьці і на паўкрок яго аспярэджвае. І, як уласціва маладым, не збіраецца спыняцца на дасягнутым.

Ларыса ЦІМАШЭНКА,
навуковы супрацоўнік Бабруйскага краязнаўчага музея

У якім стане сёння выкладанне гісторыі беларускага мастацтва ў дзіцячых мастацкіх школах? Ці магчымае яно ў той поўнай неабходнай меры, што патрабуецца, каб выхаваць у наступным пакаленні беларускіх мастакоў павагу да каранёў, на якіх маўляецца творчасць кожнага з іх? Думаецца, многія выкладчыкі гісторыі мастацтва часта сутыкаюцца з праблемай адсутнасці цікавасці ў вучняў на занятках, прысвечаных беларускаму мастацтву. Калі ж дадзеныя заняткі праходзяць на беларускай мове, можна сустрэць і адмоўнае, нават агрэсіўнае, стаўленне да такіх урокаў. Гэтая рэакцыя, як правіла, першапачатковая і, канешне ж, заканамерная.

Вывучэнне мастацтва: як зламаць стэрэатып?

■ Інфаграфіка

Па-трэцяе, важным падаецца наведванне архітэктурных помнікаў. Экскурсійныя праграмы ў Сынкавічах, Гродне, Ружанах ды іншых выбітных мясцінах даюць магчымасць не толькі ўжываю пазнаёміцца з творамі беларускага мастацтва, але і пабачыць, адчуць іх сучаснае становішча.

Зразумела, дзейнасць мастацкай школы можа быць скіравана і на тое, каб навучэнцы як мага часцей бралі ўдзел у міжнародных творчых форумах, пленэрах, конкурсах. Сувязь з юнімі мастакамі з іншых краін дае нашаму вучню адчуць сябе прадстаўніком сваёй Радзімы.

Канешне ж, неабходнай з'яўляецца і размова з бацькамі. У Барысаўскай дзіцячай мастацкай школе на бацькоўскіх сходах настаўнік гісторыі мастацтва традыцыйна выступае з лекцыямі, прысвечанымі розным эпохам, стылям ды іх прадстаўнікам. Некаторыя з лекцый адлюстроўваюць беларускае мастацтва на беларускай мове. Пад час такіх лекцый звяртаецца ўвага на тое, як і чаму важна абмяркоўваць праблемы беларускай культуры з дзецьмі. Нават такіх рэдкіх сустрэч з бацькамі дастаткова, каб іх тэмы сталі прадметам размовы ў сем'ях навучэнцаў.

Яшчэ адна праблема — мова, на якой выкладаецца гісторыя беларускага мастацтва. Як правіла, беларуская мова сустракаецца вучнямі без энтузіязму. Аднак гэты прыныповае пытанне, таму выкладчыку давядзецца пераканаць сваіх "апанентаў" — пад час размовы, у якой настаўнік абгрунтоўвае думку пра неабходнасць гутаркі на роднай мове, раскрывае логіку і натуральнасць беларускамоўных заняткаў, прысвечаных айчынным мастацтвам. Тут можна зрабіць і гістарычны экскурс, што пакажа тыя ўмовы, пры якіх адбылася русіфікацыя нашага жыцця. Вучня сам змога зрабіць высновы пра несправядлівасць у дачыненні да беларускай культуры, адчуць страту, да якой нашых продкаў прымусілі гістарычныя абставіны. Напрыканцы такой размовы навучэнцы становяцца не такімі катэгарычнымі. Папрысутнічаючы на беларускамоўных уроках, некаторыя з радасцю згаджаюцца на іх працяг. А тым, хто сапраўды не зусім разумее па-беларуску, настаўнік ды іншыя вучні дапамагаюць з перакладам.

Гэта некаторыя спосабы зламаць стэрэатып, з якім прыходзіць навучэнцы на ўрокі гісторыі беларускага мастацтва, раскрываючы іх душы для ўспрымання роднай спадчыны. Без усякага прымусу.

Пункцір стратэгіі курса ў ДШМ

Гісторыя культуры: пра падмурак пакалення

Умовы, у якіх знаходзіцца сучасны школьнік, выглядаюць неадэкватнымі, з пункта гледжання фарміравання паўнацэннай асобы. Яны скіраваны, у асноўным, на атрыманне найбольшых балаў на ЦТ. Што да ўмення самастойна разважаць, праўлення творчага пачатку, павагі да сваіх вытокаў, дык гэта не вельмі цікавіць ні вучняў, ні іх выхавацеляў. Калі ж размова заходзіць пра беларускую гісторыю, мову, культуру, то сярэднестатыстычны вучань цяжка ўздыхне: "Нам і в школе этого хватает...". Або: "Я ничего не понимаю по-белорусски". У працэсе размовы з ім высвятляецца, што сапраўды ў школе гэтага не хапае, бо беларуская гісторыя і мова выкладаюцца там у невялікіх аб'ёмах. Мастацкая ж культура ўвогуле знаходзіцца па-за ўвагай школьнай праграмы.

Дома вучня чакаюць бацькі, якія звычайна ўвогуле "не ў тэме". Іхняе дзяцінства прайшло ў савецкія часы, калі ў некаторых школах нават не выкладалі беларускую мову, не кажучы пра гісторыю... "Істория БССР" пачыналася з 1919 года... Усё гэта спрыяла фарміраванню пакалення без мінулага, без "тылу", без разумення свайго паходжання. Тады і пытанне не ўзнікала б, маўляў, які культурны стрыжань стане асновай выхавання наступнага пакалення ды што за месца будзе адведзена нацыянальнай спадчыне...

Ці можа паўплываць на светапогляд школьніка настаўнік? Выкладанне гісторыі мастацтва ў ДМШ можа змяніць стаўленне творчай моладзі да роднай культуры. Настаўніку ж для гэтага па-

Наталля ЦАРЫК,
кандыдат мастацтвазнаўства, выкладчык гісторыі мастацтва Барысаўскай ДМШ

трэбна ўнутраная ўпэўненасць у неабходнасці справы і выпрацаваная стратэгія. Паспрабуем выявіць пункцір апошняй.

Па-першае, веданне беларускага мастацтва, яго характару ды спецыфікі немагчымае без ведання беларускай гісторыі. Выкладчыку важна ўлічваць гэта на ўроках і рабіць на тым акцэнт. Кожнага вучня ўравае працэс супастаўлення фактаў, якія раней былі для яго асобнымі, лагічная сувязь паміж з'явамі мастацтва ды гістарычнымі падзеямі. Акрамя таго, творчасць мастака можа раскрывацца праз яго лёс. Так жывапіс Казіміра Альхімовіча, Апалінарыя Гараўскага, графіка Напалеона Орды краіна пачуцці навучэнцаў, калі яны даведваюцца пра іх памкненні і мары, а таксама пра тое, якія ахвяры да-

вялося ім прынесці з прычыны адданасці сваёй Радзіме, жадання быць свабоднымі. Такія прыклады дапамагаюць стварыць эмацыйную атмасферу на ўроку.

Па-другое, беларускае мастацтва мае быць уключана ў календарна-тэматычны план такім чынам, каб яно разглядалася на ўроках паралельна з мастацтвам іншых краін. Менавіта так складзена аўтарам артыкула праграма па гісторыі выяўленчага мастацтва для дзіцячых мастацкіх школ і мастацкіх аддзяленняў дзіцячых школ мастацтваў (2010 год): кожная эпоха прадстаўлена ў супастаўленні мастацтва краін Еўропы, Расіі і Беларусі. Тое дазваляе бачыць развіццё айчынай культуры ў кантэксце мастацтва нашых блізкіх і не вельмі блізкіх суседзяў.

ФОТОФАКТ

"Ідзі і глядзі"

У залах Гомельскага палацава-паркавага ансамбля доўжыцца інтэрактыўны праект мастака Руслана Вашкевіча "Ідзі і глядзі", што на час свайго правядзення непазнавальна змяніў прастору палаца Румянцавых і Паскевічаў на берэзе Сожа. У адным з наступных нумароў чытайце матэрыял пра інтэракцыю творцы.

Фота Марыі ХРУСТАЛЁВАЙ

У 1995 годзе ў рамках праграмы, што прыводзіць толькі-толькі створаны беларускі "Зялёны Крыж", я працаваў як мастак-педагог з дзеткамі з чарнобыльскай зоны ў летніку пад Светлагорскам. Адночы швейцарскі карэспандэнт Пітэр, які рабіў матэрыялы на пяць заходніх выданняў, напрыканцы інтэрв'ю запытаў: "А колькі я зараблю як кіраўнік студыі пры Цэнтры эстэтычнага выхавання дзяцей і моладзі?" Адказ: "60 у.а.". Пытанне: "У гадзіну?". Адказ: "Не, у месяц". Далей — доўгае шмац-кроп'е...

перавучаць інфантальных мінскіх дзяцей—"аўстраўлян" ад фанабэрыі, эпатажу, папсы да простых рэчаў, запатрабаваных мастацтвам, сапраўдным і адвечным...

Раней я шмат ездзіў па Беларусі ў складзе камісіі па эстэтычным выхаванні, якая існавала пры Саюзе мастакоў (старшынёй тады быў Уладзімір Стэльмашонак, я — намеснікам), калі актыўна ўдзельнічаў у стварэнні Цэнтры эстэтычнага выхавання, калі "наверсе" рупіліся, каб пад увагай быў сапраўды кожны талент. А талент за грошы не набудзеш...

Сёння таксама ўважліва сачу за тым, што дзеецца ў краіне ў кірунку дзіцячай творчасці. Да прыкладу, за апошнія тры гады са сваімі персанальнымі выстаўкамі, а ў іх рам-

■ "Надо чэстна раскладаваць свой костёр, а огонь всё равно упадёт с неба", — сказаў Самуіл Маршак. І таму, спадзяюся, Цэнтр эстэтычнага выхавання дзяцей і моладзі стане сапраўднай Планетай дзяцей у нашай краіне. Планетай, якой ён і быў за савецкім часам.

я кажу, каб яны, самае галоўнае, былі прафесіяналамі — у малюнку, праекце, у сваёй справе. Каб былі тактоўнымі, але — не прагіналіся. Каб ведалі замежныя мовы. Каб знаходзіліся ў нармальным фізічным стане.

"Надо чэстна раскладаваць свой костёр, а огонь всё равно упадёт с неба", — сказаў Маршак. І таму, спадзяюся, Цэнтр эстэтычнага выхавання дзяцей і моладзі стане сапраўднай Планетай дзяцей у нашай краіне. Планетай, якой ён і быў за савецкім часам. А наконце астравоў ці выспаў — на Беларусі іх шмат. І, нягледзячы на смешныя зарплаты, на недарэчна не самую заможную матэрыяльную забяспечанасць, яны, як ні дзіўна, працуюць. Яны самі сабе ствараюць помнікі толькі тым, што працяг-

Што ў вас новага?

І гарнітуры для кавалераў

Сенненскі раённы дом рамёстваў Віцебскай вобласці

Налета на базе РДР у Сянне пройдзе Абласное свята-конкурс традыцыйнага касцюма "Шыўкі майстэрства". Час да мерапрыемства, як кажа дырэктар установы Вольга КВАШКО, яшчэ ёсць, але ўсе рыхтуюцца да яго ўжо сёння. Дарэчы, менавіта ў Сянне захоўваецца адна з найбуйнейшых калекцый жаночага народнага строю Віцебшчыны — рэканструяванага, адраджанага і дакументальна пацверджанага. Нездарма абласное свята пройдзе менавіта ў гэтым раённым цэнтры.

Яўген РАГІН

■ Работнікі ўстановы рыхтуюць два мужчынскія строі. У штаце ёсць майстар-метадыст па народным касцюме (яшчэ і цудоўная ткачыца!), якая зараз займаецца рэканструкцыяй мужчынскага гарнітура па адшуканых у экспедыцыйных элементах. Сарочка ўжо шыюцца. Больш за тое: будзе падрыхтаваны і стылізаваны сцэнічны мужчынскі строй. Ён стане ўзорам для далейшага папаўнення сцэнічных гардэробаў сенненскіх самадзейных артыстаў. А мужчын сярод іх хапае.

■ Цяпер ідзе добраўпарадкаванне РДР, які знаходзіцца ў будынку колішняга шпінтзавода. На сёння ва ўстанове — пяць майстроў, якія навучаюць кераміцы, шыўцы, саломкапляценню, ткацтву і вырабу народнага касцюма. Разам з філіялам РДР у пасёлку Багушэўск за сваёйваюць рамёствы больш як 120 чалавек.

■ Пры Доме рамёстваў дзейнічае крама "Сенненскія сувеніры". Тут можна набыць мясцовы брэнд — вырабленую з гліны ці саломкі (традыцыйных для раёна матэрыялаў) каплічку, якая спрадвек сустракае кожнага на ўездзе ў раённы цэнтр. За год, як паведамляе Вольга Квашко, крама прыносіць у сярэднім 10-13 мільёнаў рублёў. План па аказанні платных паслуг РДР пастаянна выконвае. Уплывае на гэта і тое, што "Сувенірная крама" рэалізуе тавар, выкананы рамеснікамі па замове.

■ Экспедыцыі РДР заснаваны на партнёрстве з мясцовым Краязнаўчым музеем. На сёння ў Доме рамёстваў можна пабачыць маляўнічую выстаўку традыцыйных рамёстваў Сенненшчыны. Амаль кожны з твораў адшуканы пад час экспедыцый па горадзе і раёне. Гэта не толькі шыўка ці ткацтва, але і элементы старадаўняга жаночага касцюма, якія на сёння — вялікая рэдкасць. Менавіта на іх падставе і адбылася рэканструкцыя ўсёй сённяшняй калекцыі. Ёсць таксама дзве мужчынскія сарочки — адна вясельная, другая паўсядзённая.

■ Кіраўнік установы пераканана, што традыцыі мясцовага народнага мастацтва не знікнуць. Прынамсі, для гэтага вельмі многае робіцца. Да прыкладу, пераймаецца манера знакамітага мясцовага майстра-кераміста Геннадзя Глухарова, пасля смерці якога засталіся лічаныя творы, якія захоўваюцца цяпер у раённым і абласным музеях. Працаваў ён на цагельным заводзе ў пасёлку Труд, а ў вольны час вырабляў надзвычай арыгінальныя фігуркі птушак і коней... Калекцыя, што будзе створана паводле работ Глухарова, стане чарговым упрыгожаннем выставак РДР у Сянне.

K

Вучням я кажу...

Цяпер, напрыклад, у Венгрыі, існуе Праграма дапамогі таленавітым дзецям і, што важна, таленавітым педагогам. Маюцца аналагічныя кшталту дзяржаўныя ініцыятывы і ў Беларусі. Але вельмі часта аказваецца, што кожны творца, па сутнасці, змагаецца сам па сабе.

Вось студыя "Востраў", якая ўжо назвай прэтэндуе на выключнасць у эстэтычным выхаванні краіны. Знаходзіцца яна пад дахам Нацыянальнага цэнтры творчасці дзяцей і моладзі. Па вялікім рахунку, гэта — выспа, якая ў многім бачыцца мне "дзяржавай у дзяржаве". Але мне хацелася б прывесці пару прыкладаў таго, як можна творча вынікова выбудаваць сістэму ўзаемаадносін педагога і юнацтва.

...У Арменіі я сустрэўся з Камо Петрасянам — супрацоўнікам тамтэйшага Цэнтры эстэтычнага выхавання дзяцей, філосафам па адукацыі, самабытным мастаком, які валодаў васьмю (!) замежнымі мовамі. У ягонай педагогічнай практыцы былі экстрэмальныя моманты, да прыкладу, вось такі. Камо дзень пры дні працаваў з дзеткамі з сялібы Джанджур — радзімы легендарнага мастака Мінаса Авецісяна. Было дзён амаль шэсцьдзясят, дзяцей — таксама каля шасцідзясяці. Снегапад перакрыў усе шляхі камунікацыі з астатнімі светам, — вось вам і "востраў". Дзякуючы сутворчасці педагога і дзяцей была створана ўнікальная калекцыя работ, якая потым аб'ездзіла ўвесь свет, асноўная ж яе частка захоўваецца ў Ерэванскім музеі дзіцячай творчасці. Уявіце сітуацыю: стыхія, школа, маляванне, нетаропкі расповед пра сваё...

Так гэты "востраў" сярод снягоў расказаў усёй планеце пра сябе. Яму не патрэбен удзел у рэспубліканскіх ці гарадскіх конкурсах. Ён лічыць, што ва ўсім свеце эксплуатаюць (гэта і індзейцы ў джунглях Амазонкі, і чукчы на Поўначы) "бяскрылы і плоскі метад праўдападобства". А тут "рэалізуецца сапраўдны дзіцячы рэалізм — чароўны, наіўны і магічны". Ці слушна гэта? Лічу, мусіць, так, згадваючы, як у свой час мне "пашанцавала"

Мастак — пра эстэтычнае выхаванне, школу і пераемнасць

Алесь КВЯТКОЎСКИ,
мастак, педагог

Т Э К С Т

■ А наконце астравоў ці выспаў — на Беларусі іх шмат. І, нягледзячы на смешныя зарплаты, на недарэчна не самую заможную матэрыяльную забяспечанасць, яны, як ні дзіўна, працуюць. Яны самі сабе ствараюць помнікі толькі тым, што працягваюць працаваць.

ках — і з адкрытымі ўрокамі, акрамя мінскіх імпрэз, я быў у Тураве, Заслаўі, Валожыне, Крупках, Віцебску, Ваўкавыску, Гомелі, Слуцку, Старых Дарагах, Чэрвені... Асобная тэма — сустрэча з гледачамі ды размовы, якія доўжыліся да гадзіны ночы. Шмат пытанняў, нават нечаканых, — ад дарослых, дзяцей ды іх настаўнікаў. Некаторыя фрагменты з тых сустрэч можна знайсці на маім старонках у сацыяльных сетках...

Людзям не хапае звычайнай размовы з сапраўдным мастаком, які яшчэ і сам вучыць мастацтву. А гэта, калі вярнуцца да пачатку артыкула, ёсць праблема дзяржаўная: як заахвоціць майстра, каб кавалак свайго творчага жыцця ён аддаў яшчэ і працы з дзецьмі? Проста прыгадваю вядомых сёння аўтараў, якія на пачатку творчага шляху кіравалі студыямі выяўленчага мастацтва: Васіль Сумараў, Анатоль Кузняцоў, Леанід Хобатаў, Васіль Касцючэнка, Валерый Шкаруба...

Вядома, на першым плане была магчымасць творча працаваць самім. І я так

пачынаў. Зараз ахвярнасці домакіраўніцтва на карысць эстэтычнага выхавання не ўбачыш, а заможнаму дзялку лепшая эстэтыка — казіно! Вунь, вакол маёй майстэрні, на пачатку праспекта Дзяржынскага, пабудавалі і працягваюць будаваць сотні кватэр. У перспектыве — тысячы дзяцей, для якіх нічога не запланавана: гуляеш у камп'ютар — рыхтуйся гуляць у казіно.

Адкуль бярэцца хамства? Не абурайцеся, паважаныя дарослыя, але яно бярэцца ад вас. З элементарнай нявяхаванасці, спажывецкай маралі, безгустоўнасці. Ад гэтага і пустата ва ўсім. Але толькі не ў заробку. Бацькі абітурыентаў, якія намагаюцца паступаць да нас, у БНТУ, усё часцей распытваюць: "А колькі зарабляе архітэктар? А можа, дызайнер — больш?" Што ім адказаць?.. Зразумела, усе жадаюць і заўсёды будуць жадаць лепшага жыцця... Перад вачыма стаяць прыклады з майго асяроддзя, калі большасць людзей у свой час спакусіліся міфічным дабрабытам, грашыма. І дзе ты жаданні? І які канчатковы вынік? Вучням

ваюць працаваць. Вось толькі некалькі прозвішчаў ды студый, якія занатаваны ў мяне. Рыгор Кандраценя з Астрашыцкага Гарадка больш за трыццаць гадоў працуе з дзецьмі, але мог бы і прыватную школу адкрыць — столькі ў наваколлі дзяцей, у каго досыць заможныя бацькі. Іван Шруб з Тураўскай мастацкай школы, мае таленавітыя сябры і калегі з Ашмянаў, Вілейкі, Смаргоні, Івянца, Валожына, з якімі штогод ладзім пленэры дзіцячай творчасці, прысвечаныя Фердынанду Рушчыцу, у Багданаве Валожынскага раёна.

■■■

І таму ўсім рупліўцам, усім зацікаўленым, па-добраму фанатычна адданым у галіне эстэтычнага выхавання, выхавання адвечнага і адметнага, свайго, непаўторнага, якія твораць прыгожае, — вялікі дзякуй! Будзем спадзявацца, што не знікне, не згіне ў свеце сённяшняй лухты наша існае, дадзенае продкамі, — культура. І, думаю, будзем рыхтавацца да выставак дзіцячай творчасці, як і раней, на самых буйных пляцоўках Бацькаўшчыны. Таксама дзякую "Зялёнаму крыж", які, у прыწყыце, адзіны на сённяшні дзень трымае сучасную планку правядзення міжнародных дзіцячых імпрэз і выставак. Нават з каталогамі.

■ Кажа эксперт

Ганна КАРОТКІНА,
кампазітар, выкладчык музыкі:

— У ідэале, кожная навучальная ўстанова, дзе дзеці спасцігаюць асновы музычнай, мастацкай ці якой іншай творчасці, мусіць мець уласныя традыцыі, быць унікальным асяродкам культуры. Прытым што ў аснове навучання — адзіная для ўсёй краіны праграма. У жыцці, зразумела, усё не зусім так, як хацелася б, не так, як мроіцца. З досведу ўласнага і маіх калег, якія працуюць з дзецьмі, раблю выснову, што ролю згаданых асяродкаў сёння адыгрываюць агульнаадукацыйныя школы з музычным ухілам. Я сама ў такой школе працую, і вельмі задаволеная як выкладчыцкім калектывам, так і сваімі вучнямі. "Выпадковыя"

людзі сустракаюцца паўсюль, але ў такіх асяродках іх усё ж менш, чым у іншых навучальных установах, дзе музыканту няцяжка і прафесіяналізм страціць. Так склалася з савецкага часу, што ў агульнаадукацыйных школах з музычным ухілам вучаць і вучацца тыя, хто мае для гэтага грунтоўную матывацыю. І мяне вельмі непакоіць, што такіх школ становіцца ўсё менш...

Асабіста мне работа ў школе шмат што дае як спецыялісту. Мяне проста захапляе здольнасць маіх вучняў да музычных імправізацый у зададзенай тэматыцы, я магу гаварыць з імі на адной мове. Непасрэдна для развіцця дзіцячага музычнага таленту, прынамсі, сваіх вучняў, я заснавала і праводжу гарадскі конкурс сучаснай музыкі "Новыя гукі свету"...

Цэнтр Пампіду — мае ўлюбёнае месца ў Парыжы. Калі наведваю гэты горад, адразу іду туды, астатнія ж шматлікія цікавосткі пакідаю на пасля: а раптам не хопіць часу на ўсё? Гэтым разам бываў там, у Цэнтры, два дні запар, бо аглядзець усё за дзень — нерэальна, да ўсяго, тое сёе хацелася замацаваць у памяці...

ФРАНЦЫЯ

Прыцягальнасць гэтага месца не толькі ў экспазіцыі, але і ў футурыстычнай архітэктуры самога будынка, якая не страціла актуальнасці і праз амаль сорок гадоў, і ў тым, што панарама горада з яго вышыні не саступае відам з Манмартра ды Эйфелевай вежы. Кавярня ж на апошнім паверсе адпавядае месцу сваёй футурыстычнасцю і асаблівым парызжкім шармам, нават лоскам.

Гэтым разам у Цэнтры Пампіду прадстаўлялі дзве часовыя выстаўкі: гэта работы Марсэля Дзюшана і архітэктара Фрэнка Гэры, а таксама традыцыйныя экспазіцыі, прысвечаныя класіцы авангарда (1900 — 1974 гады) ды найноўшаму мастацтву (ад 1970-х да нашых дзён).

Творчасць Марсэля Дзюшана запатрабавала на агляд акурат палову дня. Яно і не дзіва, бо выстаўка — маштабная: яна не абмежавана толькі творчасцю гэтага аўтара, але і насычана шматлікімі работамі яго сучаснікаў. І нездарма, бо ён, як мы ведаем, спрабаваў сябе і ў дадаізме, і ў кубізме, і ў сюррэалізме... Прадстаўлены на агляд і жывапіс Дзюшана, і яго малюнкi, і Джаконда з

Цэнтр Пампіду звонку і ўнутры. / Фота аўтара

Што засведчыў Пампіду?

А нашых няма. І калі будуць?

вусамі ды шмат дакументаў. Як бачылася мне, экспазіцыя была зроблена прафесійна, густоўна і — што таксама немалаважна — зусім не стамляла.

Фрэнк Гэры запомніўся сваёй рукачыннасцю. Поўная адсутнасць камп'ютарных тэхналогій у падачы архітэктурных пра-

ектаў, ліхія малюнкi і накіды, а не звыклія для архітэктараў шкіцы. А найбольш уразлілі макеты, якія больш нагадвалі інсталюцыі якога-небудзь прасунутага актуальшчыка, чым сухія праекты. Яны ўяўлялі з сябе выбух аўтарскай фантазіі і крэатыву, прытым што зроблены аказаліся лі-

таральна са смецця: звычайных кардонных скрыняў, дрэва, мятай паперы ды іншага "трэшу". Увогуле, выстаўка нагадвала звонку студэнцкі праект, калі не ўлічваць фотаздымкі рэалізаваных будынкаў, само існаванне якіх менавіта ў такім, аўтарскім, выглядзе нагадвае пра найвышэйшыя тэхналогіі ды павагу да аўтарскай задумы.

Ці трэба казаць пра шырокае культурнае супрацоўніцтва нашага Нацыянальнага мастацкага музея з найбуйнейшымі музеямі замежных дзяржаў: Расіі, Літвы, Украіны, Польшчы, Францыі, Ізраіля, Сербіі, Малдовы, Кітая?.. Добрыя сувязі з замежжам усталюваліся і ў іншых музеяў краіны. Тым не менш, пра культурныя ўзаемаадносіны абласных мастацкіх музеяў з іх замежнымі калегамі мы ведаем зусім мала.

РАСІЯ

І вось Магілёўскі абласны мастацкі музей імя Паўла Масленікава дае нам магчымасць даведацца пра гэта. Мастацтвазнаўца, намеснік дырэктара ўстановы па навуковай рабоце Святлана Строгіна распавяла нам пра сяброўства з Дзяржаўным мемарыяльным гісторыка-мастацкім і прыродным музеем-запаведнікам Васілія Паленава, якое распачалося чатыры гады таму, калі ў культурным Магілёве аднавілася добрая традыцыя правядзення Міжнароднага пленэру па жывапісе "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве" на тэрыторыі дзвюх брацкіх краін — Беларусі і Расіі.

І ў гэтым пачынанні вялікая роля дырэктара Паленаўскага музея-запаведніка, заслужанага работніка культуры Расіі, члена Праўлення Фонду вяртання і захавання культурна-гістарычных каштоўнасцей Наталлі Грамолінай. Акрамя ўсяго, яна, можна сказаць, "матор" па увекавечанні памяці мастака-перадвыжніка, аўтара палотнаў "Маскоўскі дворык", "Хрыстос і грэшніца", "Замшэлы ставок", "Бабулін сад", цыкла "З жыцця Хрыста"...

...За апошнія чатыры гады ў Мастацкім музеі імя Масленікава былі рэалізаваны тры цікавыя "паленаўскія" выставачныя праекты:

"Матор" і пленэр

Марыя Паленава. "Дзяўчына з доўгай касой".

Васілій Паленаў. "Евангельскі цыкл".

Абмен на ўзроўні выставак

Святлана СТРОГИНА,

мастацтвазнаўца, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава

Т Э К С Т

"Евангельскі цыкл" (работы Васілія Паленава), "Працяг сямейных традыцый" (выстаўка Марыі Ляпінай-Паленавай) і "Лікі Расіі" (графіка Марыі Паленавай).

Першы праект па сваім маштабе, нязвыкласці сюжэтаў і духоўным пасыле аказаўся ўнікальнай з'явай у культурным жыцці Магілёва. Усе 65 карцін экспанаваліся разам, як гэта ў свой час задумваў сам мастак. Яго першапачатковая ідэя прадставілася рэалізаванай толькі дзякуючы сучасным постарам, якія былі раздрукаваны з альбома пражскага выдання 1911 года. Такім чынам, мы атрымалі ўнікальную магчымасць азнаёміцца з усім "Евангельскім цыклам" карцін Паленава, бо сапраўдныя работы разышліся па прыватных калекцыях, а многія рэчы наогул лічацца страчанымі...

"Евангельскі цыкл", створаны пад уражаннем ад грандыёзнай карціны Аляксандра Іванова "З'яўленне Хрыста народу", Паленаў лічыў галоўнай работай свайго жыцця, дзе паказаў "сапраўдны

вобраз Хрыста", які "прышоў у свет і здзейсніў свой шлях сярод народа". Вучань мастака — сцэнограф Аляксандр Галавін пісаў: "Жывапіс Паленава — гэта нешта зусім новае на агульным шараваата-тусклым фоне сучаснага мастацтва. Яго эцюды — палясцінскія і егіпецкія — радавалі вока сваёй сакавітасцю, сонечнасцю. Яго палітра зіхацела, і ўжо гэтага было дастаткова, каб запаліць мастацкую моладзь".

Другая, не менш важная, выстаўка "Працяг сямейных традыцый" — творчыя работы дацкі мастака Марыі Ляпінай-Паленавай (1891 — 1976), жанчыны незвычайнага і нялёгкага лёсу. Выхаванка жаночай Алфёраўскай гімназіі, яна валодала добрымі здольнасцямі, якія развіваў яшчэ з яе дзяцінства знакамты бацька. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі жыла ў Францыі, вырабляла лялькі і цацкі, шыла тэатральныя касцюмы. Пахавана на могілках Сэнт-Жэнеўеў дэ Буа, але ў 2007 годзе яе сын перапаховаў прах маці ў Расіі — на могілках у вёсцы

Бёхова Тульскай вобласці, дзе на высокім беразе Акі знайшоў вечны спачын і Васілій Паленаў. У тым жа годзе ён падарыў матчыны творы паленаўскаму музею, многія з якіх і экспанаваліся ў Магілёве. Гэта вельмі цікавыя вышыўкі з аплікацыямі і цэлы свет ляльчэнага тэатра, у тым ліку дэкарацыі да спектакля "Беласнежка і сем гномаў", калекцыя плоскасных лялек, аб'ёмныя лялькі да сімфанічнай казкі Сяргея Пракоф'ева "Пеця і Воўк". У асобным раздзеле — чароўныя вышыўкі букетаў кветак і аплікацыі на тканіне. Талент, густ, характэрна, пачуццё мастацкай меры — усё гэта характэрна для тых твораў.

Вельмі значным для сяброўства нашых музеяў аказаўся бягучы год. Шырока святкавалі юбілей: 170-годдзе з дня нараджэння Васілія Паленава і 100-годдзе з дня нараджэння народнага мастака Беларусі Паўла Масленікава. Адпаведна, адбыліся і абменныя выставачныя праекты. Так, 13 кастрычніка ў рамках правядзення навукова-практыч-

Паверх прысвечаны авангарду — гэта практычна пастаянная экспазіцыя, хаця час ад часу там нешта змяняецца. Тут варта проста назваць імёны: Пікаса, Шагал, Міро, Лежэ... Усё тое выстаўлена ў каласальных па памеры залах, уражвае колькасць і якасць.

Найбольш цікава мне было на экспазіцыі актуальнага мастацтва. Прадстаўлены варыянты сучасных медыяінсталюцый, фота, відэаарту, інтэрактыўных праектаў. Не бракуе і традыцыйных форм: жывапіс, скульптура. Некаторыя аўтары заўважаны ў абедзвюх экспазіцыях — і сярод класікаў, і сярод актуальшчыкаў. Між такіх — той самы Пікаса, а таксама Бойс, Тапіес. З постсавецкіх аўтараў бачыў толькі карціну Эрыка Булатава і фотаматэрыял з перформанса Алега Куліка "Чалавек-сабака". Шмат палітызаваных праектаў, відэа з падзей у Румыніі дваццацігадовай даўніны і зусім свежыя водгукі на ўкраінскія падзеі. Шмат дызайну, моды, гламуру. Адна заўважная тэндэнцыя: мастацтва становіцца ўсё больш тэхналагічным, не цураецца апошніх дасягненняў у навуцы.

Засмучае адно: у Цэнтры Пампіду няма твораў беларускіх мастакоў, і невядома, калі яны тут з'явяцца. Наяўнасць сярод класікаў Шагала і Суціна — малое суцяшэнне. Той выпадак, калі не дзякуючы, а — насуперак...

Т Э К С Т

Сяргей ГРЫНЕВІЧ,
мастак (Гродна)

най канферэнцыі "Залатая восень" у расійскім Музеі-запаведніку адкрылася выстаўка жывапісу і сцэнаграфіі Паўла Масленікава пад назвай "Прысвячэнне". Паленаўскі музей, у сваю чаргу, прадставіў нам экспазіцыю "Лікі Расіі" — графічныя творы мастацкі-партрэтны Марыі Аляксееўны Паленавай (1816 — 1895), народжанай Вайковай. Яна — маці рускіх жывапісцаў Васілія і Алёны Паленавых. Ейны бацька — Аляксей Вайкоў, герой вайны з Напалеонам; маці Вера Вайкова (народжаная Львова) выходзіла ў сям'і сваёй цёткі Дзякавай, другой жонкі паэта Гаўрылы Дзяржавіна. Талент рысавальшчыцы ў Марыі прачнуўся рана, але ў Акадэмію мастацтваў тады жанчын не прымалі, і таму яна брала прыватныя ўрокі, у тым ліку ў акадэміка Малдаўскага. А потым праз свайго мужа Дзмітрыя Паленава — бацькі вялікага класіка — пазнаёмілася з Карлам Бруловым, Фёдарам Бруні ды іншымі "зоркамі" рускага жывапісу, і дзякуючы сваёй стараннасці ды настойлівасці дасягнула ў мастацтве зайздроснага майстэрства. Рысавала яна цудоўна. Прадстаўлены ў экспазіцыі яе вобразы-партрэты, зробленыя з касцюміраваных мадэляў, поўныя выразнасці, чысціні і грацыёзнасці: "Няня", "Сялянка ў вобразцы Аланецкай губерні", "Дзяўчына з доўгай касой". Сваёй творчасцю яна паўплывала на дзяцей. Васілій Паленаў, напрыклад, пісаў, што ад маці ён атрымаў у спадчыну любоў да мастацтва, што менавіта яна навучыла яго трымаць аловак і пэндзаль...

Малюнкi Марыі Аляксееўны Паленавай, зробленыя ў XIX стагоддзі, несумненна, і ў наш час уяўляюць вялікую цікавасць і для прафесіяналаў, і для аматараў мастацтва. Дарэчы, Паленава напісала і сама аформіла кніжку для дзяцей "Лета ў Царскім Сяле", якая была пяць разоў перадрукавана, а выданне 1892-га праілюстравала адразу трое мастакоў: Алёна і Васілій Паленавы ды Аляксандр Галавін...

У 1965 годзе на рэспубліканскай выстаўцы "На вярце міру" было прадстаўлена некалькі эскізаў да гэтага палатна, па якіх можна меркаваць аб той працы, што папярэднічала стварэнню карціны. Увогуле, тое быў рэдкі выпадак, калі мастак паказвае глядачу падрыхтоўчыя матэрыялы да свайго, так бы мовіць, галоўнага твора. Звычайна падобныя рэчы схаваны: маўляў, нецікава. А дарэмна. Убачыць працэс нараджэння цудоўнай карціны — не проста цікава, гэта своеасабліва школа выхавання, у якой глядач даведваецца, што праца мастака — не проста прыйсці ў майстэрню, нацягнуць белае палатно на падрамнік, выціснуць фарбы на палітру ды адразу намалюваць нешта...

Дык вось, тая выстаўка паказала, што гранічная сумленнасць ды патрабавальнасць да сябе прымушвалі Мазалёва па некалькі разоў перарабляць адзін і той жа матыў, удакладняць ужо знойдзеныя пластычныя і кампазіцыйныя рашэнні. Так, у першых накідах да карціны быў інтэр'ер школы, у якім неяк губляліся фігуры партызан, і асвятленне недастаткова выразнае. У наступных малюнках жывапісец ужо набліжае кампазіцыйную групу да глядача, павялічваючы колькасць постацей у ёй. Больш выразна пададзена фігура Бацькі Міная. Яго фігуру асвятляе газойка, у той час як іншыя змешчаны ў паўзмку, на фоне шэрай сцяны. Эскіз стаў больш пластычна збыты, вельмі кампактны.

Такая ж патрабавальнасць да сябе як мастака адчуваецца і ў палатне Мазалёва "Пасля сходу", напісаным за два гады да смерці аўтара. Тэма на той час распаўсюджаная — калектывізацыя на вёсцы. Узгадайма хаця б вядомы трыпціх Пятра Крахалёва "Аб зямлі, аб калектывізацыі" і ягоныя ж карціны "Арганізацыя калгаса", "Першая камуна на Беларусі", а таксама "Пералом" ці "Вясну. 1930-я гады" Валяр'яны Жоўтак. Канешне, асабісты ўдзел Мазалёва ў гэтым складаным працэсе сацыяльнага жыцця ўзбагаціў яго ўражаннямі, дапамог знайсці цікавы кампазіцыйны прыём, у якім галоўная ўвага скіравана на раскрыццё псіхалогіі герояў і на характэрныя дэталі тых гадоў. Я бачыў гэтае палатно ў майстэрні Аляксандра Пятровіча — свежае, але трохі не закончанае ў дэталях. Памятаю, на першым плане — мужчынская фігура актывіста інтэлігентнага выгляду ў доўгім паліце і ботах; побач з ім — мужык у будзёнаўцы, кшталту шолахаўскага Нагульнава, відаць, былы фронтавік-рубак. Крыху ўбаку — маладая дзяўчына з партфелем, якая, канешне ж, па пудыцы камсамола накіравана ў беларускую вёску, каб будаваць сацыялізм...

Тады карціна мяне не вельмі задаволіла, падаўшыся занадта ілюстратыўнай ды малаэмацыйнай. Да таго ж, я адразу не зразумеў, для чаго, уласна кажучы, сабраліся тут людзі. Аляксандр Пятровіч на мае пытанні ды разважанні не тое, каб пакрыўдзіўся, але моўчкі закрыў карціну спецыяльнай тканінай. Але я як бы наўздагон сказаў, што палатно мне спадабалася па цудоўнай зрокавай пляме, трывалай пастаноўцы фігур, цікавым каларыце, шырокім жывапісным мазку, — і мастак крыху палагоднеў, кінуў галавой: "Дык гэта і была мая галоўная задача: упарадкаваць фармальныя ды пластычныя моманты. Але яшчэ трохі папрацю..."

А я ўспомніў ягоную невялічку, амаль імпрэсіяністычную, карціну "На лецішчы", напісаную раней, дзе гэтыя самыя "фармальныя ды пластычныя моманты" былі ў поўнай гармоніі і зладжанасці. Юнак і дзяўчына ля драўлянага дачнага дома вядуць "на пленэры" няспешную гутарку. Сюжэт — прасцей не бывае, але колькі свежага паветра,

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 45, 47.)

...З надзвычайнай энергіяй мастак прыступае да стварэння жывапіснага варыянта карціны "У партызанскім штабе Бацькі Міная". Але гэта далёка не паўтор графічнай кампазіцыі. На палатне ўсё іншае: больш кампактная, цэласная кампазіцыя, іншая расстаноўка фігур ды прадметаў інтэр'ера, больш псіхалагічна вырашаны вобразы байцоў. Зразумела, жывапіс патрабаваў адзінай колеравай гамы, якая ўжо толькі сваім суровым каларытам уводзіла б глядача ў атмасферу партызанскага быцця. Ён пабудаваны на спалучэнні блакітных і карычнева-шараватых тонаў, чорных і чырвоных адценняў. А кантраснасць ды нейкая дэкарэтыўнасць дасягаюцца за кошт удалых танальных суадносін, якія ў межах адной колеравай гамы надаюць карціне яскравае гучанне сапраўднай песні-навелы пра гераічныя незабытыя будні народных мсціўцаў...

Барыс КРЭПАК

"Мяне двойчы вывозілі на расстрэл..."

сонечных блікаў на зямлі, у лістоце дрэў, на вопратцы персанажаў! Колькі любові мастака да гэтага ўтульнага куточка райскай зямлі!..

У пастаяннай экспазіцыі Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Аляксандр Мазалёў прадстаўлены жывапісам "На канікулах". Сюжэт твора таксама вельмі просты: босы хлопчык (Саша, сын мастака) утульна ўладкаваўся за сталом і чытае кнігу. Светлы інтэр'ер, вялікае акно, белы абрус, яблыкі і кветкі на стале, паласаты футбольны мяч ля скрыні ды вялікага люстэрка... Фігура юнака намалювана контражурам на фоне акна, з якога моцнай плынным льецця святло. Яно пранізвае ўсю жывапісную тканіну палатна, напаўняючы пакой радасцю жыцця. Ружова-зялёныя спелыя яблыкі, што ляжаць на чыстым абрусе, дапаўняюць гэтае адчуванне. Нацюрморт нібыта ўводзіць у свет тых абставін, у якіх працякае жыццё мазалёўскай сям'і. Па-майстэрску напісаныя кветкі добра спалучаюцца з белым абрусам і карычневым сталом. Словам, шчаслівыя летнія канікулы, мара любога школьніка...

Здаецца, нічога асаблівага. Так, тыповы бытавы жанр, які вельмі любілі ўсе мастакі-рэалісты 1950—60-х гадоў. Мне, напрыклад, цяжка сказаць, хто з беларусаў не звяртаўся да яго. Праўда, у многіх гэта атрымлівалася на ўзроўні чыстай літаратурнасці, ілюстратыўнасці, апавядальнасці, але ў некаторых такія творы шчасліва выходзілі за мяжу нуднаватага бытавога жанру і ператвараліся ў нейкія сімвалічныя жывапісныя "помнікі" часу "савецкай стабільнасці". Таму некаторыя "жанравыя" карціны, скажам, Валянціна Волкава, Натана Воранава,

Партрэт Аляксандра Мазалёва. Зянон Паўлюскі.

Раісы Курэвіч, Міхаіла Савіцкага, Яўгена Ціхановіча, Уладзіміра Мінейкі, Фёдора Бараноўскага, і сёння глядзяцца даволі свежа ды прыцягальна, навяваючы ўспаміны пра наша тагачаснае дзяцінства і юнацтва. Прычым гэтыя палотны зроблены на заздросным прафесійным узроўні, які ў сучасных маладых мастакоў шмат у чым страчаны...

Вось да такіх "класічных" майстроў належыць і сам Мазалёў. Здавалася б, нескладаная кампазіцыя "На канікулах". Але ў ёй вельмі ёміста сканцэнтраваны настрой, пачуцці і стаўленне аўтара да тэмы шчаслівага савецкага дзяцінства. Звонкае каларыстычнае гучанне, дынамічны мазок, мастацкая выразнасць твора адпаведныя часу. Мастацтвазнаўца Вольга Архіпава заўважыла ў артыкуле пра мастака: маўляў, сёння цяжка ўявіць, якое значэнне мела гэтая тэма для свядомасці людзей 1960-х, калі на долю моладзі выпала рэвалюцыя і вайны. Тым больш, старэйшае пакаленне, да якога належыў сам Аляксандр Пятровіч, добра ўсведамляла кошт такога жыцця. У яго, як мы ўбачылі, былі зусім іншыя дзяцінства ды маладосць. Менавіта ў такіх, сапраўдных, творах мастацтва найбольш ёміста ўсабляюцца характэрныя прыкметы свайго часу і галоўныя сацыяльныя, эстэтычныя ды этычныя ідэалы.

Кампазіцыйных партрэтаў Мазалёў напісаў няшмат, але і тыя, што ён пакінуў, сведчаць аб выдатным таленце жывапісца. Што цікава: мастак любіў апрача фігуры чалавека маляваць і той інтэр'ер, дзе знаходзілася ягоная мадэль. Мабыць, лепшым творам у гэтым жанры з'яўляецца партрэт Наташы з яблыкам у руках. Адбітак яе стройнай фігуры ў плоскасці люстра цудоўна ўраўнаважвае ўсю кампазіцыю. Але асноўны акцэнт — на твары дзяўчынкі. Уважліва глядзяць на нас яе карыя вочы. У чорных валасах — шыкоўны белы букет. Загарэлая скура прыгожа кантрастуе з белай сукенкай, надаючы палатну свежае чароўнае гучанне...

На такім жа эмацыйным уздыме напісаны і іншыя партрэты: "Юнак з мандалінай", "Дзяўчынка з лістом", "Чысцільшчык абутку" (амаль гатовая акварэльная карціна). Не саступаюць у майстэрстве і партрэтныя вобразы, выкананыя алоўкам, вугалем, тушшу. Лічу, што кампазіцыі "Дзед Яўхім", "Сувязіст", "Хлопчык Саша", "Мужчына ў шынялі" ды іншыя магі б упрыгожыць любы музей. Вось, напрыклад, "Партрэт старога". Прыгожа намалювана фігура, дакладна перададзены кажух і боты, шырокая барада і ўважлівы, з-пад насупленыя броваў, позірк. Штосьці ёсць ад знакамітага рэпінскага псіхалагічнага партрэта "Мужык з дрэнным вокам".

Аднойчы Аляксандр Пятровіч паказаў мне вельмі цікавы кампазіцыйны малюнак і сказаў: "Гэта аўтапартрэт... Я стаю на каленях перад Рэмбрантам..." Так, сапраўды: адлюстраваны чалавек у майцы і рабочым фартуху, у сваёй майстэрні — спінай да глядача і тварам да рэпрадукцыі вядомага рэмбрантаўскага аўтапартрэта 1656 года, якая знаходзіцца на сцяне... ля батарэі паравога ацяплення. Вось тут, на маю думку, ідэальна злучыліся два складнікі: высокая духоўнасць мастацтва і жыццёвая прастата творчага быцця... "І як вы, Аляксандр Пятровіч, назвалі гэтую цудоўную работу?" — спытаў я. "Ля вытокаў вечнага рэалізму", — быў адказ.

Гэтую работу, напісаную Мазалёвым за чатыры гады да яго сыходу з жыцця, можна назваць творчым крэда аўтара. Ён усё жыццё заставаўся верным рэалістычнаму мастацтву, як яго разумее, і перад ім ніколі не саромеўся стаць на калені...

Што вы ведаеце пра Аляксандра Мазалёва?

Аляксандр Мазалёў. "Наташа".

Пачатак аповеду пра Аляксандра Мазалёва — у "К" №№ 45, 47. Сёння — заканчэнне эсэ Барыса Крэпака.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
 - "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст."
 - "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
 - "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
 - "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

Выстаўкі:

■ Вystаўка **"Эдо. Сталіца і эпоха. Японская гравюра ўкіё-э XVIII — XIX стст. са збору Дзяржаўнага Эрмітажа"** — да 20 снежня.

■ Вystаўка **"Выратаваныя каштоўнасці"** — да 12 лютага 2015 года.

■ Вystаўка заходнееўрапейскай моды кан. XIX — пач. XX стст. са збору Ігара Сурмачэўскага **"BELLE EPOQUE"** — да 1 снежня 2015 года.

■ Вystаўка **слукцкіх паясоў** са збору Нацыянальнага музея ў Варшаве — да 6 красавіка 2015 года.

■ Вystаўка, прысвечаная 75-годдзю музея, **"Мастацтва рэстаўрацыі. Магія майстэрства"** — да 12 лютага 2015 года.

Філіялы Нацыянальнага мастацка-га музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка:**
- Вystаўка **"Самабытныя вобразы сучаснасці"** — да 6 снежня.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛІНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 00 05.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:

- Вystаўка **"Музей шакаладу "Nikola"** — да сакавіка 2015 года.
- Вystаўка **"Музей ёлачных цацак"** — да 15 лютага 2015 года.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- **29** — **"Сем прыгажунь"** (балет у 2-х дзях) К.Караева.
- **30 лістапада** — **"Турандот"** (опера ў 3-х дзях) Дж.Пучыні.
- **2 снежня** — **"Чароўная флейта"** (опера ў 2-х дзях) В.-А. Моцарта.
- **3, 4** — **"Рамэа і Джульета"** (балет у 3-х дзях) С.Пракоф'ева.
- **3** — **"Зімняя казка"** (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.
- **5** — **"Іаланта"** (опера ў 2-х дзях)

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыя:

- "Мінск губернскай ў канцы XIX — пачатку XX стст."
- "ІЗ'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея ІЗ'езда РСДРП".

Выстаўкі:

■ **"Васковыя фігуры"** і **"Аўто на далоні"** — да 15 студзеня 2015 года.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Вystаўка **"Гісторыя і сучаснасць Беларускага хакея"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
 - "Сезонныя змены".
 - "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
 - "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
 - "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
 - "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Выстаўка:**
- **"Экзатычны мір"** — да чэрвеня 2015 года.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94.

■ Вystаўка **"Велізарныя цмокі"** — да 15 студзеня 2015 года.

г. Мінск, пр. Ракасоўскага, 15/11. Тэл.: 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Жывёльны свет Беларусі ў сезоннай дынаміцы".
- "Каляводныя жывёлы".
- "Птушкі нашага горада".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

■ **"Alma Mater & Cinema"** — да 30 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, *Музычны зав.*, 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
 - "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
 - "Беларуская музычная культура XX ст."
 - "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
- Выстаўка:**
- Вystаўка **"45-ы сезон у Музычным тэатры"** — да 24 снежня.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Вystаўка твораў Яўгена Ждана і Аляксандра Рашэтнікава **"Настаўнік і вучань"** — да 6 снежня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

- Пастаянная экспазіцыя.
- **Выстаўка:**

■ Міжнародны выставачны праект з Музея Арміі (Стакгольм, Швецыя) **"Рэчы паміж жыццём і смерцю"** — з 2 снежня да 25 студзеня 2015 года.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
 - Вystаўка **"Вялікая і забытая"**, прысвечаная Першай сусветнай вайне, — да 18 студзеня 2015 года.
 - Вystаўка люлек **"Прадмет годна адпачынку"** — да 1 снежня.
- Ратуша*
- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
 - Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
 - Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага честа).
- Выстаўка:**
- Вystаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Данілы Канстанцінавіча Міцкевіча, **"І бачу пройдзеныя далі"** — да 1 снежня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя

"У пошуках папарац-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

■ **"Калядкі ў Купалавым доме"** — з 20 снежня да 6 студзеня 2015 года (папярэдні запіс абавязковы).

Выстаўка:

■ Вystаўка з нагоды 70-годдзя Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы — **"Ідзе на змену змена..."** — да 16 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Вystаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"** — да 31 мая 2015 года.
- Вystаўка **"Мінск на старых паштоўках"**.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**.

Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі:

- Вystаўка твораў Андрэя Смаляка **"Жыццё. Жывапіс. Каханне"** — з 3 снежня да 19 студзеня 2015 года.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
- Выстаўка:**
- Вystаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культуру з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да верасня 2015.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Виртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва"**.
- Выстаўка:**
- Вystаўка работ Алеся Квяткоўскага **"Зімовыя сны пчол"** — да 19 снежня.

БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

- **29** — **"Раскіданае гняздо"** Янкі Купалы.
- **30** — **"Воук-мараплавец"** С.Казлова. Пачатак а 12-й.
- **30 лістапада** — **"Белы анёл з чорнымі крыламі"** Д.Балыка. Пачатак а 19-й.
- **2 снежня** — **"Кантракт"** Ф.Вебэра.
- **3** — **"Адамавы жарты"** С.Навуменка.
- **4** — **"Фінт-Крузэз"** Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.
- **5** — **"Дажыццё да прэм'еры"** М.Рудоўскага.
- **6** — **"Адэль"** Я.Таганова.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

Выстаўка:

■ **"Доблесць і слава. Даспехі і ўзбраенне XVI — XVII стст."** — з 3 снежня да 1 сакавіка 2015 года.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Выстаўкі:

- Вystаўка фота Сяргея Халадзіліна **"Пастскрыптур"** — да 28 снежня.
- Вystаўка **"І старажытныя прадметы беражліва захоўваючы..."** Са збору музейнай калекцыі археалогіі — да 21 снежня.
- Унікальны выставачны мегапраект Руслана Вашкевіча **"ІДЗІ І ГЛЯДЗІ"** — да 25 студзеня 2015 года.
- Вystаўка графікі Марыны Быкавай **"Ля алтара мастацтваў"** — да 21 снежня.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- **"Упадальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
- Выстаўкі:**
- **"Гісторыя ў пісьмёнах"** (факсімільныя выданні старажытнарускіх летапісаў з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя В.І. Леніна).
 - **"Рэтра-Гомель"** — да 28 снежня.

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- *Зімовы сад*
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Вystаўка, прысвечаная

вызваленню Гомеля ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, **"Гэту дату мы ў сэрцы нясе́м"** — да 24 снежня.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

Выстаўкі:

- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
- **"Прадметы**